

Identifying and Explaining the Factors Related to the Attitude of Isfahan University Students Towards Marriage (A Study with a Mixed Method)

Mohammad Saleh Tayebnia

Assistant Professor, Ahl-al-Bayt Studies Group, Faculty of Theology and Ahl-al-Bayt Prophet 's, University of Isfahan, Isfahan, Iran

Rahele Kardavani *

PhD of Women Studies, Mehrestan Research Institute (governance studies), University of Isfahan, Isfahan, Iran

Saeedeh Yaraghy

MA of Women Studies, University of Isfahan, Isfahan, Iran

Abstract

The purpose of this research is to explain the factors related to the attitude of students of Isfahan University towards the phenomenon of marriage, in the framework of a combined approach and using the exploratory-sequential strategy. The grounded theory method was used in the qualitative phase of the research, and the survey method was used in the quantitative phase. The results of this research show that the factors related to students' attitude towards marriage are able to explain the variance of this variable in a medium to high level. The effect coefficients have also shown the direct and significant effect of the variables of marriage imagery, subjective self-evaluation, academic atmosphere and consequentialism on students' attitude towards marriage, and the quantitative results of the research confirm the qualitative results to a large extent.

Keywords: Attitude, Marriage, Students, Isfahan University, Hybrid Approach.

* Corresponding Author: Rahelekardavani@yahoo.com

How to Cite: Tayebnia. M. S., Kardavani. R., Yaraghy, S. (2023). Identifying and Explaining the Factors Related to the Attitude of Isfahan University Students Towards Marriage (a Study with a Mixed Method), *Quarterly Journal of Social sciences*, 30(99), 1-46.

Introduction

Marriage, as the foundation of family and social life, has taken on various forms and shapes in the contemporary world. In Iranian society, attitudes towards marriage and marital behavior have been influenced by the transformations of the modern world, as well as changing obstacles and challenges compared to the past. Despite its significance for society and the continuity of its structures, marriage has faced challenges in recent decades. Students are considered one of the most important social groups, primarily in the age range for marriage. The weakening inclination of students towards marriage and consequently the delay in their marriage can lead to significant cultural, social, and economic issues for the Iranian society in the future.

The present study aims to adopt a pragmatic paradigm and utilize a combined strategic, action-oriented, and result-oriented approach in this regard. By applying this combined approach, the study seeks to find practical and implementable solutions to strengthen the inclination of students towards marriage and reduce the delay in their marriage.

Literature Review

Research on various aspects of marriage has been extensive. However, no research has been conducted on the identification and explanation of factors related to students' attitudes towards marriage in the city of Isfahan. Sohrab Zadeh and Parnian (2016), in a qualitative study titled "Categorization of Girls' Inclination towards Marriage," identified seven categories of inclination towards marriage, including enclosed inclination and hierarchical categories influenced by postmodern discourse. These categories had characteristics such as acceptance of male dominance, women's citizenship, and the acceptance of religious and cultural obligations towards marriage. Avaresin and Nazari (2018), in their study titled "Attitudes of Islamic Azad University Tabriz Branch Students towards Marriage," using a descriptive-case study approach and an expectation measurement questionnaire, showed that realistic expectations of marriage were given higher priority, while pessimistic expectations had the lowest priority. Additionally, as age increased, the overall expectation of marriage decreased for realistic and idealistic marriage, while pessimistic

expectations increased. It is worth noting that while the level of expectations from marriage was measured in this research, students' attitudes towards marriage were not investigated.

Li (2014) demonstrated in their study on young people's attitudes towards marriage that children's attitudes towards marriage were highly dependent on the parent/family environment. Those whose parents experienced conflict, divorce, and post-divorce parental conflicts expressed a negative attitude towards marriage.

The combined quantitative and qualitative approach, utilizing an exploratory-sequential strategy and developing a researcher-made questionnaire based on qualitative findings (identified concepts and categories), is one of the advantages of this research. Moreover, the inclusion of both male and female participants differentiates this study from previous ones.

Methodology

The research method used a combination of quantitative and qualitative approaches. The quantitative approach involves the use of a questionnaire to collect data on students' attitudes towards marriage, while the qualitative approach includes in-depth interviews to explore the underlying factors influencing their attitudes. The participants in this research were selected from both male and female students, which allows for a comprehensive understanding of the topic. By including diverse perspectives, the study aims to capture a broader range of experiences and opinions related to marriage.

The research process consists of several steps. First, a comprehensive review of the literature was conducted to identify existing theories and findings related to students' attitudes towards marriage. This review helped to establish a theoretical framework for the study and guide

Conclusion

Based on the coding of the interviews, eight main themes were identified, including structured barriers, multidimensional self-evaluation, entrenched fear of failure, visualization of marriage, university environment, psychological-emotional consequences, social consequences, and economic consequences.

Following that, the questions and hypotheses for the quantitative section were formulated:

Question (1): What is the attitude of students towards marriage?

Hypothesis (1): There is a difference in attitudes towards marriage between male and female students.

Hypothesis (2): Qualitative variables have an impact on students' attitudes towards marriage.

The results showed the following:

a) The distribution of the research sample based on gender indicated that 8.34% of the sample were male students and 3.65% were female students.

b) The average of the variable "attitude towards marriage" and its dimensions differs significantly from the hypothetical average. Therefore, factors related to students' attitudes towards marriage, on average, have the ability to explain the variance of this variable, indicating confidence in the findings.

c) Furthermore, the values related to the estimation of the independent t-test indicate that there is a significant difference between male and female students in terms of their attitude towards marriage.

d) The independent variables of the study, in total, explain 51% of the variance in the "attitude towards marriage" variable. Considering the values related to effect size and the coefficient of determination, this value is estimated to be large. In other words, the independent variables of the study have a high ability to explain the variance of the "attitude towards marriage" variable.

شناسایی و تبیین عوامل مرتبط با نگرش دانشجویان دانشگاه اصفهان به ازدواج (مطالعه‌ای با رویکرد ترکیبی)

استادیار، گروه معارف اهل‌البیت (ع) دانشکده الهیات و معارف اهل‌البیت (ع)
دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

محمد صالح طیب‌نیا

دکتری مطالعات زنان، پژوهشکده مهرستان (مطالعات حکمرانی)، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

راحله کاردوانی *

کارشناسی ارشد مطالعات زنان، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

سعیده یراقی

چکیده

مطالعه حاضر باهدف تبیین عوامل مرتبط با نگرش دانشجویان دانشگاه اصفهان به پدیده ازدواج، در چارچوب رویکرد ترکیبی و با استفاده از استراتژی اکتشافی-متوالی به انجام رسیده است. روش مورد استفاده در مرحله کیفی پژوهش نظریه زمینه‌ای و در مرحله کمی پیمایش بوده است. مشارکت‌کنندگان پژوهش در مرحله کیفی ۳۰ نفر از دانشجویان دانشگاه‌های اصفهان، صنعتی اصفهان و علوم پزشکی اصفهان و در مرحله کمی ۴۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه‌های اصفهان بودند. تکنیک گردآوری داده‌ها در دو مرحله کیفی و کمی پژوهش به ترتیب مصاحبه عمیق نیمه‌ساختاریافته و پرسشنامه بود. یافته‌های پژوهش در مرحله کیفی نشان‌دهنده این است که عوامل مرتبط با نگرش دانشجویان در قالب چند مقوله اصلی شامل موانع مفصل‌بندی شده، تصویرسازی ازدواج، خودارزیابی ذهنی، ترس نهادینه شده، فضای دانشگاهی و پیامدپنداری ازدواج صورت‌بندی شده‌اند. نتایج پژوهش نشان داد عوامل مرتبط با نگرش دانشجویان به ازدواج در مجموع در حد متوسط به بالا توان تبیین واریانس این متغیر را دارند. ضرایب تأثیر نیز نشان‌دهنده اثر مستقیم و معنادار متغیرهای تصویرسازی ازدواج، خودارزیابی ذهنی، فضای دانشگاهی و پیامدپنداری بر نگرش دانشجویان به ازدواج بوده است و نتایج کمی پژوهش تا حد زیادی نتایج کیفی را تأیید می‌کنند.

کلیدواژه‌ها: نگرش، ازدواج، دانشجویان، دانشگاه اصفهان، رویکرد ترکیبی.

۱. طرح مسئله

ازدواج به‌عنوان بنیاد خانواده و زندگی اجتماعی در دنیای معاصر فرم‌ها و شکل‌های مختلفی به خود گرفته است و در جامعه ایران نیز نگرش به ازدواج و رفتار ازدواج تحت تأثیر تحولات دنیای مدرن و همچنین موانع و مشکلات موجود در حال تغییر شکل و نوعی دگرذیسی یا تغییر الگو در مقایسه با گذشته بوده و باوجود اهمیتی که این مسئله برای جامعه و تداوم ساختارهای آن دارد، در دهه‌های اخیر با چالش‌هایی مواجه شده است. تغییرات شتابان فرهنگی، اقتصادی و تکنولوژیک سبب شده که بسیاری از ساختارهای اجتماعی دچار تغییر و دگرگونی شوند که در این میان، سبک زندگی جوانان بیش از همه تحت تأثیر قرار گرفته است. ازدواج و نگرش به آن به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های سبک زندگی نیز به اشکال مختلف از این تحولات تأثیر پذیرفته‌اند.

هم‌زمان با تحولات ساختاری جوامع در بستر نوسازی و توسعه، تغییرات و دگرگونی‌های نگرشی و ارزش محسوسی نیز در ابعاد و عناصر خانواده و ازدواج صورت گرفته است (Sabaghchi et al., 2017: 133). نتایج پژوهش‌های مرتبط با ازدواج در دنیا نیز نشان‌دهنده این تحول و دگرذیسی در امر ازدواج و شکل‌گیری فرم‌های نوینی از رابطه زناشویی است (Thornton & Freedman, 1982; Mitra, 2004; Gubern Skaya, 2010). در ایران نیز بر مبنای نتایج پژوهش‌های مرتبط با نگرش جوانان و دانشجویان به ازدواج (Aghasi & Fallah Min Bashi, 2015; Azimi Hashemi et al., 2015; Rasouli, 2021; Sohrabzadeh, & Parnian, 2016; Hazrati & Nouri, 2020) می‌توان گفت در اثر تغییرات و تحولات دنیای مدرن، از یک‌سو اشتیاق و گرایش جوانان به ازدواج (به‌عنوان یکی از بنیادهای نظام فرهنگی جامعه ایرانی) کاهش پیدا کرده است. از سوی دیگر گرایش به فرم‌ها و شکل‌هایی از رابطه با جنس مخالف در حال شکل‌گیری است که چندان تناسبی با الزامات اجتماعی- فرهنگی جامعه ما ندارند و در بلندمدت ثبات و پایداری نهاد دیرپای خانواده را در ایران با چالش‌های اساسی مواجه خواهد کرد. در این میان دانشجویان یکی از مهم‌ترین گروه‌های اجتماعی محسوب می‌شوند که عمدتاً در سن

ازدواج هستند و تضعیف گرایش و نگرش آن‌ها به ازدواج و در نتیجه تأخیر در ازدواج آنان می‌تواند مسائل و مشکلات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی زیادی برای جامعه ایرانی در آینده به دنبال داشته باشد. در واقع آینده جامعه ایرانی در گرو ازدواج این قشر و بازتولید نسلی است و تأخیر در این مسئله قطعاً پیامدهای منفی بسیاری دارد و ممکن است آینده جامعه ایرانی را به شدت به خطر بیندازد. بر این اساس، در رابطه با نگرش دانشجویان به پدیده ازدواج با دو پرسش اساسی و اصلی مواجه هستیم. نخست اینکه دانشجویان چه نگرشی نسبت به پدیده ازدواج دارند؟ دوم این که نگرش‌ها به ازدواج تحت تأثیر چه عوامل قرار دارد؟

با توجه به وضعیت موجود ازدواج می‌توان این‌گونه استنباط کرد که از یک سو نگرش دانشجویان به ازدواج از الگوی یکسان و مشخصی پیروی نمی‌کند، از سوی دیگر نگرش دانشجویان به ازدواج تحت تأثیر عوامل مختلف اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی قرار دارد. تغییر سبک زندگی و الگوهای زیست فرهنگی و اجتماعی در میان دانشجویان، مسائل و مشکلات اقتصادی (بیکاری، فقر، تورم و ...)، الگوهای فرهنگی نوین غربی و ناتوانی متصدیان فرهنگی ایران در تولید الگوهای فرهنگی سازگار با جامعه ایرانی احتمالاً از مهم‌ترین عوامل در شکل‌گیری و تداوم نگرش دانشجویان به پدیده ازدواج است. با این وجود، شناسایی نوع نگرش دانشجویان به ازدواج و همچنین تبیین این مسئله مستلزم پژوهش و مطالعه‌ای منسجم و دقیق است. به عبارت دیگر برای فهم و درک نوع نگرش دانشجویان به ازدواج و تعیین عوامل مرتبط با نگرش آن‌ها و در ادامه تبیین نقش این عوامل ضرورت دارد ارزیابی دقیق و مشخصی در چارچوب یک فعالیت پژوهشی جامع و عمل‌گرا انجام شود. تنها در این صورت است که متصدیان امر ازدواج در نظام تصمیم‌گیری ایران می‌توانند به صورت منسجم‌تر برای این مسئله برنامه‌ریزی کرده و انتظار موفقیت بیشتری از این برنامه‌ها داشته باشند.

در همین راستا، پژوهش حاضر سعی داشته است در چارچوب پارادایم پراگماتیسم و با استفاده از رویکرد ترکیبی راهبردی عمل‌گرایانه و نتیجه‌مند در این رابطه اتخاذ نماید.

به عبارت دیگر این پژوهش ابتدا با استفاده از روش کیفی فهمی عمیق از نگرش دانشجویان به ازدواج و عوامل مرتبط با آن گزارش و در ادامه با استفاده از رویکرد کمی پژوهش ضمن برآورد وضعیت نگرش دانشجویان به ازدواج، تبیین دقیق و منسجمی از عوامل مرتبط و تأثیرگذار بر نگرش آن‌ها مطرح و در نهایت نیز با تلفیق نتایج دو مرحله کیفی و کمی پژوهش در قالب فرااستنتاج پیشی چندوجهی نسبت به موضوع نگرش به ازدواج در بین دانشجویان ارائه نموده است.

۲. پیشینه تحقیق

تحقیق در جنبه‌های مختلف ازدواج گستردگی زیادی دارد؛ اما در خصوص موضوع شناسایی و تبیین عوامل مرتبط با نگرش دانشجویان نسبت به ازدواج در شهر اصفهان پژوهشی صورت نگرفته است. در پژوهشی با عنوان «سنخ بندی گرایش به ازدواج در بین دختران» که با روش کیفی انجام گرفته است (Sohrabzadeh & Parnian, 2016)، نشان داده شد که از هفت سنخ شناسایی شده، سنخ گرایش محاط شده و سلسه‌مراتبی متأثر از گفتمان پیشامدرن و دارای ویژگی‌هایی چون پذیرش اقتدار مردسالار، تابعیت زنان و پذیرش الزام مذهبی و فرهنگی به ازدواج هستند. همچنین سنخ گرایش خودپیروی عاطفی دارای ویژگی‌هایی چون رابطه‌محوری، عشق‌محوری و لذت‌گرایی است؛ و سنخ برابرنگر دارای ویژگی‌هایی مانند برابری در حقوق، آزادی در تعاملات، حق‌گزینش فردی و برابری جنسی است. سنخ گرایش خودپیروی عاطفی و برابرنگر متأثر از گفتمان مدرن هستند. سنخ‌های گرایش به خودپیروی عقلانی، سیال و ضد ازدواج نیز متأثر از گفتمان پسامدرن هستند. در پژوهشی با عنوان «نگرش دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز نسبت به ازدواج» با روش توصیفی-موردشناسی و استفاده از پرسشنامه انتظارسنجی نشان دادند که انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج در اولویت بالاتری قرار داشت و انتظار بدبینانه دارای پایین‌ترین اولویت است (Maleki Avarasin & Seyyed Nazari, 2018). همچنین با افزایش سن میزان کلی انتظار از ازدواج، ازدواج واقع‌گرایانه و ازدواج ایده‌آل‌گرایانه کاهش و انتظار بدبینانه افزایش می‌یابد. همان‌طور که مشاهده می‌شود در این پژوهش میزان

انتظار از ازدواج سنجیده شده است و نگرش دانشجویان نسبت به ازدواج مورد تحقیق قرار نگرفته است.

در پژوهش «کشف نگرش‌های انتخاب همسر در دختران در آستانه ازدواج» که با رویکرد کیفی و تحلیل مضمون انجام شده است، دو مقوله اصلی شامل: نگرش‌های کارآمد انتخابی با زیرمقوله‌های (عقلانیت، منطق‌گرایی، واقع‌گرایی، باور به خودشناسی، باور به دیگرشناسی، الزامی تلقی کردن رابطه شناختی، باور به تعادل سنجی، باور به همفکری و مشاوره انتخاب) و نگرش‌های ناکارآمد انتخابی با زیرمقوله‌های (ایدئال‌گرایی، محدودکننده دانستن انتخاب و ازدواج، نامؤثر و غیرضروری تلقی کردن همفکری در انتخاب و تلقی انتخاب و ازدواج به عنوان پل‌رهایی مطلق از رنج) شناسایی شد (Shahrabi Farahani et al., 2019).

همچنین پژوهش دیگری در مورد نگرش جوانان نسبت به ازدواج نشان داد نگرش فرزندان نسبت به ازدواج به شدت به محیط والدین/خانواده وابسته است: کسانی که والدینشان دچار تعارض بودند، طلاق گرفته بودند و پس از طلاق درگیری‌های بین والدینی داشتند، نگرش منفی نسبت به ازدواج ابراز کردند (Li, 2014). محققان کره‌ای نیز (Kim & Jung, 2015) نشان دادند که نگرش به ازدواج به طور قابل توجهی بر اساس جنسیت، سن، سال تحصیلی و مذهب متفاوت است و با تمایز خود، عملکرد خانواده و رضایت از زندگی همبستگی مثبت دارد. این نتایج نشان می‌دهد که نگرش مثبت نسبت به ازدواج در میان دانشجویان دانشگاه کره می‌تواند با ارائه برنامه‌های آموزش ازدواج که رضایت از زندگی را افزایش می‌دهد و تمایز خود و کیفیت روابط خانوادگی را بهبود می‌بخشد پرورش داده شود.

رویکرد ترکیبی کمی و کیفی با استفاده از استراتژی اکتشافی-متوالی و تهیه پرسشنامه‌ی محقق ساخته بر مبنای یافته‌های مرحله کیفی (مفاهیم و مقوله‌های شناسایی شده) از جمله امتیازات این پژوهش می‌باشد. همچنین نمونه‌ها از هر دو جنس دختر و پسر انتخاب شدند که پژوهش حاضر را نسبت به موارد پیشین متفاوت می‌کند.

۳. مبانی نظری

در پژوهش‌های با رویکرد ترکیبی با توجه به مبانی پارادایمی این رویکرد (پارادایم پراگماتیسم) از نظریه‌ها تا حدودی متفاوت از مطالعات تک‌روشی (کمی یا کیفی) استفاده می‌شود. در واقع دیدگاه نظری پژوهش حاضر مبتنی بر پارادایم پراگماتیسم قرار دارد. از دیدگاه پراگماتیسم، انگاره معرفتی از کنش‌ها، موقعیت‌ها و پیامدها حاصل می‌شود (Iman, 2012: 266). بر همین اساس در مطالعات با رویکرد ترکیبی، به‌عنوان رویکردی که مبانی پارادایمی آن پراگماتیسم است، نظریه ممکن است به‌صورت استقرایی، هنگام بروز یا پدیدار شدن نظریه یا الگوی کیفی یا به‌صورت قیاسی، هنگام آزمودن نظریه کمی و تأیید آن به کار برده شود (Creswell, 2012: 135). بر این اساس در استراتژی اکتشافی- متوالی با توجه به روش کیفی (نظریه زمینه‌ای) و روش کمی (پیمایش) مورد استفاده، در مرحله کیفی، نظریه‌ها به‌مثابه راهنمای عمومی پژوهش مدنظر قرار گرفته‌اند. به‌عبارت‌دیگر بر اساس منطق کیفی- استقرایی از نظریه به‌عنوان حساسیت نظری یا چارچوب مفهومی جهت تدوین سؤال‌ها و پیوند مفاهیم در یک نظام منسجم و مرتبط معنایی و بر اساس منطق کمی- قیاسی از نظریه [داده‌بنیاد] جهت تبیین عوامل مرتبط با پدیده مورد مطالعه استفاده شده است.

شاید بتوان گفت سه دیدگاه اصلی در خصوص تبیین تغییرات مربوط به حوزه خانواده و ازدواج و شکل‌گیری فرم‌های جدید آن قابل‌بحث است. دیدگاه اول، تبیین ساختاری^۱ است که بر نقش تغییرات ساختاری جوامع در تبیین تغییرات حوزه خانواده تأکید دارند. دیدگاه دوم، تبیین ایده‌ای^۲ است که بر نقش عوامل فرهنگی و تغییر ایده‌ها در تبیین تغییرات خانواده تأکید می‌کنند. دیدگاه سوم، تبیین‌های حداکثرسازی مطلوبیت^۳ ازدواج است که در این دیدگاه ازدواج همانند سایر رفتارهای اقتصادی، یک مدل حداکثرسازی مطلوبیت به شمار می‌رود (Sabaghchi et al., 2017). با توجه به این

-
1. Structural Explanation
 2. Ideational Explanation
 3. Utility Maximization

موضوع که از یک سو، هر کدام از این دیدگاه‌ها بخشی از تغییرات مربوط به حوزه خانواده و ازدواج را تبیین می‌کنند و قدرت تبیین‌کنندگی آن‌ها در بین همه اقشار و گروه یکسان نیست و از سوی دیگر با مدنظر قرار دادن این موضوع که پدیده‌های اجتماعی و مسائل مرتبط با این پدیده‌ها، محصول تعاملات بین انسان‌ها و شرایطی است که آن‌ها ساخت‌وساز می‌کنند، بنابراین هر سه دیدگاه مدنظر قرار گرفته است:

دیدگاه ساختاری نظریه‌هایی را شامل می‌شود که در تبیین تحولات مرتبط با نگرش به ازدواج و خانواده، بر تغییر در ساختارهای اقتصادی و اجتماعی جامعه تأکید دارند. در چارچوب نظریه نوسازی ویلیام گود^۱ در کتاب «انقلابات جهانی و الگوهای خانواده»^۲ به تأثیر صنعتی شدن و مدرنیزاسیون بر ساختار خانواده و ازدواج می‌پردازد. گود بر این باور است که نوسازی در سطوح فردی و اجتماعی با تأثیرگذاری بر زمان ازدواج صورت می‌گیرد (Goode, 1963: 55). از نظر گود ریشه اصلی تحولات بنیادین در وضعیت خانواده معاصر را باید در مظاهر نوگرایی یعنی صنعتی شدن، شهرنشینی و سایر صور نوگرایی مانند سیستم‌های پیشرفته ارتباطات و حمل‌ونقل جستجو کرد (Forutan, 2018: 12). در واقع گود دگرگونی‌های به وجود آمده در خانواده را نتیجه اجتناب‌ناپذیر دگرگونی‌های ساختاری [جامعه] و دگرگونی‌های ایدئولوژیکی می‌داند. برای مثال در جریان نوسازی فردمحوری جایگزین خانواده محوری می‌شود و ترجیح خانواده هسته‌ای، بهبود موقعیت زنان، افزایش تحصیلات عمومی، ازدواج‌های با انتخاب آزاد و تشکیل خانواده در سنین بالا را تشویق می‌کند (Mahmoudian, 2004: 34). در چارچوب نظریه نوسازی بازاندیشانه^۳ (McDonald, 2006) اگرچه فرایند نوسازی، آزادی و استقلال بیشتری را برای افراد به ارمغان آورده است، ولی آن‌ها را با عدم اطمینان بیشتری نسبت به آینده نیز روبه‌رو ساخته است؛ بنابراین تا موقعی که افراد شغل دائم و باثبات و توانایی بر عهده گرفتن خانواده را نداشته باشند، ازدواج نمی‌کنند و تشکیل خانواده نمی‌دهند

1. Goode, W. J

2. Old Revolution and Family Patterns

3. Reflexive Modernization Theory

(Sabaghchi et al., 2017: 135). بر این اساس می‌توان گفت در دیدگاه ساختاری به‌طور مشخص تأکید بر تحولات سطح کلان و ساختاری است که به اشکال گوناگون، سطوح مختلف فردی و اجتماعی ازدواج و الگوهای آن را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

در دیدگاه ایده‌ای، عمدتاً تمرکز و تأکید بر نقش تغییرات فرهنگی و ارزشی جوامع نظیر رشد فردگرایی و سکولاریسم و همچنین اشاعه ایده‌ها و ارزش‌های غربی در تغییر رفتارها و ایدئال‌های مرتبط با ازدواج و خانواده است (Lesthaeghe Van de Kaa, 2002؛ به نقل از: Askari Nedoushan & et al, 2009)؛ بنابراین برخلاف رویکردهای ساختاری؛ رویکردهای نگرشی بر نقش تغییرات فرهنگی و عوامل نگرشی در تغییر رفتارها و ایدئال‌ها (نظیر رشد فردگرایی و سکولاریسم و همچنین اشاعه ایده‌ها و ارزش‌های غربی) به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم تغییرات خانواده، تأکید دارند. به‌عبارت‌دیگر، رویکردهای نگرشی اهمیت بیشتری برای نقش بالقوه مهم تغییر ایده‌ها و گرایش‌های فرهنگی قائل‌اند که در تعامل با عوامل ساختاری منجر به ایجاد تغییرات رفتاری می‌شوند. یکی از نظریه‌های اصلی مرتبط با دیدگاه ایده‌ای و نگرشی نظریه گذار جمعیتی دوم^۱ است که تغییرات بنیادین ارزشی و گسترش ایده‌های فرامادی‌گرایانه، یعنی تأکید بر استقلال فردی و خودتحقق‌بخشی را عامل تغییرات نوین خانواده تلقی می‌کند (Askari Nedoushan et al., 2009: 12). این نظریه به‌طورکلی تغییرات بنیادین ارزشی و گسترش ایده‌های فرامادی، یعنی تأکید بر استقلال فردی و خودتحقق‌بخشی را عامل تغییرات نوین در حوزه خانواده تلقی می‌کند. طبق نظریه گذار دوم جمعیتی، افزایش تصاعدی در خودمختاری فردی در زمینه‌های اخلاقی، مذهبی و سیاسی، اساس تغییرات صورت گرفته در تشکیل خانواده است. سکولاریسم، جنبش‌های رهایی‌بخش، گسترش ارزش‌های فرامادی‌گرایی (نظیر توسعه شخصی و خودشکوفایی)، تردید نسبت به نهادها و افزایش بی‌تابی نسبت به دخالت افراد بیرونی در زندگی شخصی (از هر نوع منبع اقتدار) جزء جنبه‌های مختلف تحول در ارزش‌ها هستند که به‌نوبه خود باعث شده‌اند تا فرد بر طبق اراده آزاد خود برای

زندگی‌اش تصمیم بگیرد (Rosina, 2004). بر این اساس می‌توان گفت در این دیدگاه این عوامل، در کنار همدیگر، ترجیحات و سلیق افراد را به سمت فردگرایی، آزادی و استقلال تغییر داده و در نتیجه، باعث تغییراتی در نگرش و رفتار ازدواجی فرد شده‌اند. در دیدگاه سوم، حداکثرسازی مطلوبیت ازدواج مدنظر است و ازدواج همانند سایر رفتارهای اقتصادی، یک مدل حداکثری مطلوبیت به شمار می‌رود. در نظریه مبادله فرض اساسی در تبیین‌های عقلانیت اقتصادی آن است که مردم در انتخاب‌های خود منطقی بوده و درصدد به حداکثر رساندن سود خود از انتخاب و برقراری رابطه با دیگران هستند. با کاربرد این نظریه در مورد ازدواج، دو دسته عوامل تعیین‌کننده ازدواج را مشخص کرده‌اند: دسته اول، آن‌هایی هستند که باعث می‌شوند ازدواج برای فرد رضایت بیشتری را نسبت به مجرد ماندن تأمین کند و دسته دوم، آن‌هایی که باعث می‌شوند ازدواج در میان بسیاری از جایگزین‌ها نامطلوب، برای کمتر نامطلوب باشد (Sabaghchi et al., 2017: 136). در واقع بر اساس نظریه مبادله، ازدواج به‌عنوان پدیده‌ای است که در قالب مبادله اجتماعی صورت می‌گیرد و عناصر مربوط به مبادله، یعنی داده و ستانده بر معیارهای انتخاب همسر تأثیر می‌گذارند. جوانان برای کسب موقعیت‌های اجتماعی بالاتر سعی می‌کنند ازدواج خود را به تأخیر بیندازند. طبق نظریه مبادله، تصمیم‌گیری به ازدواج، نوعی تصمیم به سرمایه‌گذاری است و شخص، ارزیابی عقلانی از هزینه‌ها و منافع حاصل از ازدواج را در نظر می‌گیرد (Kazem Pour, 2009: 84). در نتیجه طبق این دیدگاه ازدواج نوعی مبادله است که بر مبنای هزینه-فایده در مورد آن تصمیم‌گیری می‌شود. به این معنا که افراد در صورتی نگرش مثبت به ازدواج پیدا می‌کند یا می‌پذیرند تن به ازدواج دهند که فایده یا مطلوبیت آن نسبت به هزینه‌ی آن برای افراد بیشتر ارزیابی شود.

۴. روش تحقیق

روش پژوهش حاضر از نوع ترکیبی و طرح مورد استفاده متوالی است. طرح‌های ترکیبی متوالی طرح‌هایی هستند که در آن‌ها دست‌کم دو مرحله با ترتیب زمانی انجام می‌شود کمی - کیفی یا کیفی - کمی نتایج حاصل از مرحله اول منجر به صورت‌بندی مؤلفه‌های

طرح پژوهش برای مرحله بعدی می‌شود. استنتاج‌های نهایی بر مبنای نتایج هر دو مرحله مطالعه انجام می‌شود (Teddle & Tashakkori, 2016: 247). استراتژی استفاده‌شده در این پژوهش اکتشافی-متوالی^۱ بوده است. این استراتژی شامل گردآوری و تحلیل داده‌های کیفی در مرحله اول و به دنبال آن گردآوری و تحلیل داده‌های کمی در مرحله دوم که خود بر اساس نتایج کیفی مرحله اول بنا نهاده می‌شوند، مشخص می‌گردد (Creswell, 2012: 290). استراتژی اکتشافی-متوالی شامل دو مدل تدوین ابزار^۲ و تدوین طبقه‌بندی^۳ است، مدل مورد استفاده در پژوهش حاضر تدوین طبقه‌بندی است، این مدل زمانی استفاده می‌شود که مرحله کیفی اولیه باهدف شناسایی متغیرهای اصلی، تدوین سیستم طبقه‌بندی یا طبقه‌شناسی یا تدوین یک نظریه جدید انجام شده است و در مرحله کمی ثانویه این نتایج به صورت دقیق‌تر ارزیابی یا مطالعه می‌شوند (Morgan, 1998). بر این اساس در پژوهش حاضر نیز با این استدلال که به منظور شناسایی عوامل مرتبط با نگرش دانشجویان به ازدواج نیازمند اکتشاف هستیم و در ادامه قصد تبیین این عوامل را داریم، بنابراین رویکرد ترکیبی، استراتژی اکتشافی-متوالی و مدل تدوین طبقه‌بندی انتخاب و به اجرا گذاشته شد.

روش پژوهش در مرحله کیفی نظریه زمینه‌ای با رویکرد سیستماتیک (Strauss & Corbin, 2012) است که بر استفاده از مراحل کدگذاری باز^۴، محوری^۵ و گزینشی^۶ و ارائه پارادایم منطقی یا تصاویر بصری از تولید نظریه تأکید دارد (Iman, 2012). در مرحله دوم که بخش کمی پژوهش بود از روش پیمایش بهره گرفته شد.

میدان پژوهش حاضر شهر اصفهان و دانشگاه‌های دولتی این شهر بوده است. در مرحله کیفی، نمونه‌گیری هدفمند با تمرکز بر دانشگاه‌های دولتی اصفهان، علوم پزشکی و صنعتی اصفهان به انجام رسید و با ۳۰ نفر اشباع نظری حاصل شد. در این مرحله از پژوهش

-
1. Sequential Exploratory
 2. Instrumental Development Model
 3. Taxonomy Development Model
 4. Open Coding
 5. Axial Coding
 6. Selective Coding

برای مدیریت و تحلیل داده‌ها از نسخه ۲۰۲۲ نرم‌افزار MAXQDA استفاده شد. در مرحله کمی، به دلیل عدم همکاری دانشگاه‌های علوم پزشکی و دانشگاه صنعتی اصفهان در ارائه آمار و اطلاعات دانشجویان، صرفاً دانشجویان دانشگاه اصفهان مورد مطالعه قرار گرفتند که طبق آمار ارائه شده از سوی این دانشگاه تعداد آن‌ها ۱۷۹۴۲ نفر بود. برای برآورد حجم نمونه با مدنظر قرار دادن پیش‌فرض‌های مربوط به نمونه‌گیری احتمالی (روش تحلیل آماری، سطح اطمینان، توان آزمون، حجم اثر و تعداد متغیرهای درگیر در تحلیل) از نرم‌افزار^۱ SPSS Sample Power استفاده شد. بر مبنای برآوردهای این نرم‌افزار تعداد ۴۰۰ نفر از دانشجویان انتخاب و پرسشنامه بین آن‌ها پخش شد؛ اما در نهایت تعداد ۳۸۹ پرسشنامه مورد تحلیل نهایی قرار گرفت. کم شدن تعداد نمونه در تحلیل‌های آماری مربوط به حذف موارد پرت تک متغیره یا چندمتغیره هست. در نمونه‌گیری طبقه‌ای اساس طبقه‌بندی دسته‌بندی کردن جمعیت به جمعیت‌های کوچک‌تر یا طبقات برحسب برخی اطلاعات تکمیلی و سپس انتخاب نمونه‌های جداگانه از هر یک از طبقات است (Coulton, 2013: 35). در پژوهش حاضر نیز جامعه آماری پژوهش به طبقات اصلی جنسیت، دانشکده محل تحصیل و مقاطع تحصیلی تقسیم‌بندی و متناسب با حجم طبقات مشخص شده نمونه‌گیری انجام گردید.

برای گردآوری داده‌ها از دو تکنیک اصلی مصاحبه عمیق نیمه‌ساختاریافته^۲ [در مرحله کیفی] و پرسشنامه [در مرحله کمی] استفاده گردید. پروتکل مصاحبه بر مبنای اهداف و سؤالات پژوهش تدوین شد. علاوه بر این، مفاهیم و مقوله‌های ظهور یافته در فرایند مصاحبه‌ها مبنای طرح پرسش‌های تکمیلی قرار گرفت. گردآوری داده‌ها در این مرحله از پژوهش در یک بازه زمانی سه‌ماهه به انجام رسید. مصاحبه‌های انجام شده با مشارکت کنندگان پژوهش بین ۴۰ دقیقه تا یک ساعت بود.

۱. این نرم‌افزار با در نظر گرفتن عوامل تأثیرگذار بر حجم نمونه (سطح اطمینان، توان آزمون، حجم اثر) در موقعیت‌های مختلف و متناسب با روش‌های آماری تحلیل داده‌ها حجم بهینه نمونه را برآورد می‌کند.

2. Semi-structured in-depth interview

جدول ۱. مشخصات مشارکت‌کنندگان پژوهش

Table 1. Profile of research participants

ردیف	جنس	سن	دانشگاه	رشته تحصیلی	مقطع تحصیلی
1	زن	24	اصفهان	ریاضی - مالی	کارشناسی ارشد
2	زن	21	اصفهان	جامعه‌شناسی	کارشناسی
3	مرد	26	علوم پزشکی	داروسازی	دکتری
4	مرد	26	علوم پزشکی	داروسازی	دکتری
5	زن	20	اصفهان	تاریخ	کارشناسی
6	زن	20	اصفهان	تاریخ	کارشناسی
7	مرد	19	اصفهان	مدیریت	کارشناسی
8	زن	30	اصفهان	نانوشیمی	کارشناسی ارشد
9	زن	24	علوم پزشکی	اعضای مصنوعی	کارشناسی ارشد
10	زن	21	علوم پزشکی	هوشبری	کارشناسی
11	زن	30	علوم پزشکی	آموزش بهداشت	کارشناسی ارشد
12	زن	20	علوم پزشکی	تغذیه	کارشناسی
13	زن	22	علوم پزشکی	تغذیه	کارشناسی
14	زن	22	علوم پزشکی	تغذیه	کارشناسی
15	زن	20	علوم پزشکی	تغذیه	کارشناسی
16	زن	23	صنعتی	کامپیوتر	کارشناسی ارشد
17	زن	23	صنعتی	کامپیوتر	کارشناسی
18	زن	20	اصفهان	مهندسی پزشکی	کارشناسی
19	مرد	23	صنعتی	مهندسی شیمی	کارشناسی ارشد
20	مرد	25	علوم پزشکی	پزشکی	کارشناسی ارشد
21	مرد	22	صنعتی	کامپیوتر	کارشناسی
22	مرد	24	صنعتی	معدن	کارشناسی
23	مرد	27	صنعتی	مهندسی برق	کارشناسی ارشد
24	زن	25	صنعتی	کشاورزی	کارشناسی ارشد
25	مرد	30	صنعتی	نساجی	دکتری
26	مرد	26	صنعتی	عمران	کارشناسی ارشد
27	زن	30	اصفهان	جامعه‌شناسی	دکتری
28	مرد	33	اصفهان	جامعه‌شناسی	دکتری

ردیف	جنس	سن	دانشگاه	رشته تحصیلی	مقطع تحصیلی
29	زن	25	صنعتی	مهندسی IT	کارشناسی ارشد
30	مرد	25	علوم پزشکی	پزشکی	کارشناسی ارشد

پس از آن پرسشنامه بر مبنای مفاهیم و مقوله‌های شناسایی شده از مصاحبه‌ها، به صورت محقق ساخته تهیه شد و اعتبار (محتوا و سازه) و پایایی (ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی) مورد بررسی قرار گرفت. پرسشنامه شامل مجموعه‌ای از پرسش‌های جمعیت‌شناختی و پرسش‌های مرتبط با نگرش دانشجویان نسبت به پدیده ازدواج و عوامل مرتبط با آن بود. داده‌های این مرحله از پژوهش نیز در یک بازه زمانی یک‌ماهه و از طریق مراجعه حضوری به افراد مورد مطالعه گردآوری شد.

در مرحله کمی تحلیل داده‌ها در دو قسمت توصیفی و استنباطی و با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS 23 و Smart PLS 3.2.6 به انجام رسید.

در خصوص اعتباریابی در پژوهش‌های ترکیبی، اصطلاح کیفیت استنتاج^۱ استفاده شده که به منظور تلفیق اعتبار درونی و آماری^۲ (پژوهش کمی) و مقبولیت و اعتمادپذیری^۳ (پژوهش کیفی) پیشنهاد شده است. به عبارت دیگر اعتبارسنجی طرح‌های ترکیبی باید متضمن هر دو نوع اعتبارهای کمی و کیفی باشد (Teddlie & Tashakkori, 2016, 2009)؛ بنابراین می‌توان گفت کیفیت استنتاج معیاری برای ارزیابی کیفیت نتایج ایجاد شده بر پایه یافته‌های کیفی و کمی است. در مرحله کیفی پژوهش برای دستیابی به اعتماد مورد نیاز برای تأیید علمی آن از تکنیک‌های رایج اعتباریابی در روش نظریه زمینه‌ای شامل مقایسه‌های تحلیلی^۴ (Boostani & Mohammadpour, 2009) و تکنیک ارزیاب یا بازرس خارجی (Creswell & Strauss & Corbin, 1990; Creswell, 1998;) (Miller, 2000) استفاده گردید. پژوهشگر با مراجعه مستمر به داده‌های خام و درگیری مداوم با اطلاعات، ساخت‌بندی مقوله‌ها را با این داده‌ها مقایسه و مورد ارزیابی قرار داده

1. Good inferences
2. Validity
3. Trustworthiness
4. Analytical Comparison

است (مقایسه‌های تحلیلی) و یک نفر کارشناس حوزه خانواده و ازدواج فرایند و یافته‌های پژوهش را مورد ارزیابی و صحت یافته‌ها را تأیید نمودند (تکنیک بازرسی خارجی). علاوه بر این یک نفر آشنا با روش نظریه زمینه‌ای نیز بر فرایند کدگذاری، مفهوم‌سازی و استخراج مقوله‌ها نظارت داشته است.

در مرحله کمی پژوهش نیز به منظور دست‌یابی به اعتبار موردنظر در روش پیمایش از شیوه‌های ارزیابی اعتبار درونی^۱ [نمایانگر میزان برخورداری یافته‌های پژوهش از صحت و دقت لازم] و بیرونی^۲ [نشان‌دهنده قابلیت تعمیم‌پذیری نتایج پژوهش به جامعه وسیع‌تر است] (Sarmad et al., 2016; Davies, 2008; Campbell & Stanley, 1963) استفاده شد. در رابطه با اعتبار درونی؛ انتخاب دقیق افراد، ابزار اندازه‌گیری دارای اعتبار (محتوا و سازه) و قابلیت اعتماد، کنترل سوگیری پژوهش‌گر و استفاده از تحلیل‌های آماری متناسب با سؤالات و فرضیه‌های پژوهش مدنظر قرار گرفت. در خصوص اعتبار بیرونی نیز معرف بودن نمونه آماری (استفاده از روش نمونه‌گیری احتمالی)، یک‌دست بودن ابزار گردآوری اطلاعات (پرسشنامه حضوری)، کفایت حجم نمونه، استفاده از پرسشنامه ساختارمند و بالا بودن دقت برآورد (سطح اطمینان ۹۵ درصد در آزمون فرضیه‌های پژوهش) مورد توجه بوده است.

۵. یافته‌های تحقیق

۵-۱. یافته‌های کیفی

در راستای هدف اصلی مرحله کیفی پژوهش مبنی بر شناسایی عوامل مرتبط با نگرش دانشجویان به ازدواج و با توجه به الزامات مرتبط با روش نظریه زمینه‌ای یافته‌های این مرحله از پژوهش به صورت جمع‌بندی‌شده در جدول زیر گزارش و در ادامه مقوله‌های اصلی پژوهش توضیح داده شده‌اند:

1. Internal & External Validity
2. External & External Validity

جدول ۲. مقولات اصلی، فرعی و مرکزی پژوهش

Table 2. Main, secondary and central categories of research

مقوله مرکزی	مقولات عمده	مقولات خرد
ازدواج به مثابه پدیده‌ای چندبعدی	موانع مفصل‌بندی شده	موانع فردی/ موانع فرهنگی - اجتماعی / موانع اقتصادی
	خودارزیابی چندبعدی	ارزیابی روانی/ ارزیابی اجتماعی
	ترس نهادینه از شکست	هراس نهادینه شده/ هراس از تجربه عمومی شکست
	تصورسازی ازدواج	معنای ازدواج/ ضرورت ازدواج/ دلیل ازدواج/ سن مطلوب ازدواج/ معیار انتخاب
	فضای دانشگاهی	فرصت‌های دانشگاهی / راهبردهای دانشگاه محور
	پیامدهای روانی - عاطفی	پیامدهای معنایی/ پیامدهای کارکردی
	پیامدهای اجتماعی	تقویت موقعیت/ پیشرفت اجتماعی / سلامت اجتماعی
	پیامدهای اقتصادی	استقلال مالی/ پیشرفت اقتصادی

۱-۱-۵. موانع مفصل‌بندی شده: موانع مفصل‌بندی شده که عموماً برگرفته از وضعیت اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جامعه ایرانی است، سبب شده که دانشجویان در ذهنیت خودشان ازدواج را به عنوان یک مسیر سخت و فرساینده در نظر بگیرند. در واقع، این موانع به صورت مستقیم بر پدیده ازدواج تأثیرگذار است. بر مبنای تفسیر مشارکت کنندگان پژوهش، موانع مفصل‌بندی شده عبارت‌اند از موانع فردی، فرهنگی - اجتماعی و اقتصادی. واژه مفصل‌بندی شده دال بر تعامل و درهم‌تنیدگی این عوامل است که علاوه بر تأثیرات موردی بر ازدواج، به عنوان یک کلیت نیز بر ازدواج تأثیرگذار هستند. چنین درهم‌تنیدگی برگرفته از بافت و ساختار جامعه ایرانی است که در آن ابعاد مختلف پدیده‌های اجتماعی به شدت درهم‌تنیده شده‌اند. لازم به ذکر است که چنین عواملی برآمده از نگرش دانشجویان به ازدواج است و بخشی از منظومه کلی نگرش آنان را در برمی‌گیرد.

در توضیح هر یک موانع فردی، اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی باید گفت موانع فردی شامل عواملی است که در خود افراد وجود دارد (در نظام شخصیت فردی آنان) که سبب می‌شود نگرش آنان نسبت به ازدواج مثبت یا منفی شود. این عوامل به موانع و ناتوانی‌هایی مرتبط است که نشأت گرفته از بافت و ساختار اجتماعی و اقتصادی نیست،

بلکه عموماً ناشی از ذهنیت خود افراد است؛ هرچند این ذهنیت نیز نهایتاً تحت تأثیر وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه ایرانی قرار دارد. موانع فرهنگی-اجتماعی شامل عواملی است که برخاسته از بافت و ساختار فرهنگی-اجتماعی جامعه هستند و در ازدواج نقش آفرینی می‌کنند. وجه مشترک این موانع ماهیت فرهنگی و اجتماعی بودن است. از جمله این موانع می‌توان به رفتارها و سبک زندگی نامناسب خانوادگی، نوع مدیریت خانواده، تنش‌ها و ناسازگاری بین زوجین و فرم مدیریت آن، آداب و رسوم که خانواده‌ها نسبت به ازدواج فرزندان خودشان در پیش می‌گیرند و شکل‌گیری و رشد الگوهای غیررسمی روابط جنسی مانند هم‌باشی اشاره کرد. موانع اقتصادی به‌عنوان مهم‌ترین مانع ازدواج دانشجویان و همچنین شکل‌گیری نگرش منفی آنان نسبت به ازدواج است. بیکاری یکی از مهم‌ترین موانع اقتصادی است. برای ازدواج کردن، شغل هم برای خود فرد، هم برای طرف مقابل و هم برای خانواده‌ها یکی از مهم‌ترین معیارها است. فشار اقتصادی روزافزون به‌ویژه تورم و گرانی یکی دیگر از موانع اقتصادی جدی ازدواج از دیدگاه دانشجویان و شکل‌گیری نگرش منفی نسبت به ازدواج در آنان است. مسئله بنیادی دیگر اقتصادی، ناتوانی جوانان در خرید یا رهن مسکن است.

۲-۱-۵. خودارزیابی: خودارزیابی به این مسئله مرتبط است که دانشجویان تا چه حد خودشان را آماده ازدواج قلمداد می‌کنند و چه ویژگی‌ها و زمینه‌هایی در خود لازم دارند تا احساس کنند آمادگی ازدواج و تشکیل خانواده را دارند. خودارزیابی شامل دو بعد اصلی خودارزیابی روانی و اجتماعی است. خودارزیابی روانی دلالت بر ارزیابی فرد از خود در رابطه با ویژگی‌های روانی و عاطفی دارد که بتواند ازدواج را به‌عنوان یک انتخاب مدنظر قرار دهد. در واقع رسیدن به فرمی از خودآگاهی در مورد مسائل مختلف و درک جایگاه خود در اجتماع، فهم فلسفه و معنای ازدواج و رسیدن به بلوغ فکری و عاطفی را در برمی‌گیرد. خودارزیابی اجتماعی، ارزیابی فرد از بلوغ اجتماعی و موقعیت اجتماعی خود در جامعه که شامل ارزیابی خود در خصوص توانایی برقراری تعامل مطلوب با دیگری، توانایی سازگاری با دیگری، درک متقابل دیگری، داشتن از خودگذشتگی، توانایی

مدیریت زندگی خانوادگی و حضور خانوادگی در اجتماع می‌شود.

۳-۱-۵. ترس نهادینه‌شده: ترس نهادینه‌شده، ترس از شکست در ازدواج به دلیل وجود نابسامانی‌های ساختاری در نهادهایی مانند خانواده و ازدواج است. در واقع تجارب انباشته‌شده ناشی از شکست افراد در زمینه ازدواج که به صورت انبوه افزایش پیدا می‌کند و در افراد و گروه‌های مختلف نهادینه می‌شود. این ترس نهادینه‌شده از شکست سبب شده است که افراد از ازدواج کردن و تکرار تجربه شکست دیگران هراس داشته باشند و در کنار آن نگرشی منفی نسبت به ازدواج پیدا کنند. ترس نهادینه‌شده شامل دو مقوله هراس نهادینه از شکست و هراس از تجربه عمومی شکست است. هراس نهادینه از شکست دلالت بر این موضوع دارد که ترس و هراس از تکرار تجربه شکست دیگران و همچنین شکست خود آن‌ها در تجارب پیشین روابط عاشقانه و عاطفی و پیامدهای این شکست سبب می‌شود که هم خود آنان و هم افراد دیگر تمایل کمتری به ازدواج داشته باشند و حتی نگرشی منفی نسبت به آن در ذهن آنان شکل بگیرد. هراس از تجربه عمومی شکست به‌عنوان بعد دیگر هراس نهادینه‌شده دلالت بر یک تجربه عمومی در سطح اجتماعی کلان مواجه هستیم. مسائل و مشکلاتی که زوجین در زندگی خانوادگی به‌طور کلی تجربه می‌کنند فرمی از ترس و هراس را در افراد ایجاد می‌کند که تحت تأثیر آن تمایل کمتری نسبت به ازدواج از خودشان نشان می‌دهند. مسائلی مانند نارضایتی زوجین از زندگی خودشان، ناسازگاری زوجین، طلاق، خشونت خانگی، آسیب دیدن فرزندان، خشونت علیه فرزندان و... از جمله این آسیب‌هایی هستند.

۵-۱-۴. تصویرسازی ازدواج: تصویرسازی ازدواج مرتبط با این مسئله است که افراد چه درک، تعریف و تصویری از ازدواج در ذهن خودشان دارند. اگر این تصویرسازی مثبت باشد، تمایل افراد به ازدواج و نگرش آنان به ازدواج نیز مثبت خواهد بود. این تصویرسازی هرچند ماهیتی ذهنی دارد اما به‌صورت علی و مستقیم بر یک پدیده عینی (ازدواج) تأثیرگذار است. معنای ازدواج، ضرورت ازدواج، دلیل ازدواج، سن مطلوب ازدواج و

معیار انتخاب ابعاد تصویرسازی ازدواج هستند. معنای ازدواج بازنمایی کننده ذهنیت فرد در مورد ازدواج است؛ ذهنیتی که مبنایی برای عمل در عرصه واقعی و عینی است و رفتار واقعی فرد در مورد ازدواج را تعیین می‌کند. معنای ازدواج نزد افراد مورد مطالعه متفاوت است. به عبارت دیگر این افراد تعریف‌های متفاوتی از ازدواج دارند. برخی ازدواج را درک و تعامل متقابل بین دو نفر، برخی همراهی طولانی مدت دو نفر در یک زندگی مشترک، برخی مشوق همدیگر بودن و برخی کامل کردن همدیگر تعریف و معنا می‌کنند. دومین بعد تصویرسازی ازدواج، ضرورت ازدواج است. این مسئله که افراد تا چه میزانی ازدواج کردن را به عنوان یک ضرورت قلمداد می‌کنند بر تمایل آنان به ازدواج تأثیرگذار است. علاوه بر این ضرورت یا عدم ضرورت ازدواج بازنمایی کننده نوع نگرش افراد نسبت به ازدواج نیز هست. بعد دیگر تصویرسازی از ازدواج، سن مطلوب ازدواج است. در واقع افراد مختلف، برداشت متفاوتی از سن مطلوب ازدواج دارند. تغییرات ساختاری در جوامع مدرن نیز این برداشت را نسبت به آنچه در جوامع سنتی وجود دارد متنوع‌تر کرده است. بعد دیگر تصویرسازی از ازدواج معیار انتخاب است. این معیار عموماً مرتبط با ملاک‌هایی است که افراد برای انتخاب همسر در صورت تمایل به ازدواج مدنظر دارند. معیارهای ازدواج از نظر افراد مورد مطالعه شامل معیارهای ظاهری (وضعیت ظاهری، زیبایی، تناسب اندام، شیوه مدیریت بدن، حجاب داشتن یا نداشتن)، اخلاقی - رفتاری (اخلاقی بودن، مستقل بودن و عدم وابستگی به خانواده، داشتن باورها و اعتقادات مذهبی، همسانی مذهبی و دینی، صداقت، یکسانی دیدگاه‌های سیاسی، شورانگیزی و صمیمیت، ثبات اخلاقی، قاطعیت رفتاری، متفکر و خودبازبین بودن، صبور بودن) و اقتصادی (کاری بودن، وضعیت مالی مناسب، همسنگی مالی، شاغل بودن، داشتن منزل یا توانایی رهن آن، بزرگ شدن در رفاه و خانواده ثروتمند) است.

۵-۱-۵. فضای دانشگاهی: دانشگاه در واقع تنها یک نهاد آموزشی محض محسوب نمی‌شود بلکه دارای کارکردهای اجتماعی و فرهنگی است که تقویت ازدواج نیز یکی از این کارکردها است. دانشگاه هم می‌تواند از لحاظ اقتصادی تاحد زیادی می‌تواند کارساز

باشد و هم اینکه در زمینه‌های آموزشی، مشاوره‌ای و ذهنی به تقویت ازدواج کمک نماید. از لحاظ اقتصادی دانشگاه می‌تواند استراتژی‌ها و راهبردهایی [تسهیلات و کمک هزینه‌های مالی مانند اعطای وام، خرید لوازم مورد نیاز، کمک خرید جهیزیه، تسهیلات خوابگاه، تخفیف شهریه و هزینه‌های شرکت در کارگاه‌ها و دوره‌ها، اشتغال دانشجویان] برای تقویت ازدواج ارائه بدهد. علاوه بر کارکرد اقتصادی، دانشگاه به‌طور خاص می‌تواند در زمینه آموزشی از طریق [برگزاری کارگاه‌های آموزش مهارت‌های زندگی، آموزش مسائل جنسی، آموزش مهارت‌های ارتباطی، متناسب‌سازی سیستم همسان‌همسری، آموزش مهارت‌های ازدواج و زندگی] کمک فراوانی به تقویت ازدواج و افزایش تمایل دانشجویان به ازدواج نماید. علاوه بر این، دانشگاه می‌تواند در زمینه مشاوره و کمک ذهنی و روانی به دانشجویانی که دارای مشکلات روحی و روانی هستند و از ازدواج هراس دارند، به تقویت ازدواج از طریق بازسازی ذهنی و روانی این افراد کمک نماید. در همین راستا دانشگاه می‌تواند به‌صورت کاربردی مراکز مشاوره را تقویت کرده و توسعه ببخشد.

۵-۱-۶. پیامدپنداری ازدواج: پیامدپنداری ازدواج مربوط به نتایج و پیامدهایی است که ازدواج برای افراد به دنبال دارد. اولین پیامد ازدواج از دیدگاه افراد مورد مطالعه پیامدهای روانی-عاطفی است. این پیامدها عموماً مواردی را شامل می‌شود که به نظام شخصیتی افراد مرتبط است. نظام شخصیتی شامل ویژگی‌های رفتاری، ذهنی، روانی، عاطفی و شناختی است که تحت تأثیر تحولات مختلف ممکن است تغییراتی را تجربه نماید. ازدواج یکی از این تحولات بزرگ در زندگی افراد است که می‌تواند نظام شخصیتی آنان و عناصر روانی-عاطفی آن را تغییر بدهد. به‌طور کلی دانشجویان مورد بررسی معتقدند که ازدواج سبب تحولات روانی-عاطفی مثبتی در افراد می‌گردد. دومین پیامد عمده ازدواج از نظر مشارکت‌کنندگان پژوهش، پیامدهای اجتماعی است. این پیامدها برخلاف پیامدهای عاطفی-روانی که ماهیتی فردی دارند، مرتبط با بافت و ساختار جامعه هستند. در واقع، پیامدهایی هستند که در اجتماع و در اثر ازدواج برای افراد به وجود می‌آیند. ازدواج کردن سبب می‌شود افراد موقعیت اجتماعی بهتری پیدا کنند، از لحاظ اجتماعی پیشرفت کنند و

فرمی از سلامت اجتماعی را کسب کنند. سومین پیامد عمده ازدواج از نظر افراد مورد مطالعه، پیامدهای اقتصادی است. پیامدهای اقتصادی ازدواج نسبت به دیگر پیامدهای ازدواج (پیامدهای عاطفی-روانی و پیامدهای اجتماعی) موارد کمتری را شامل می‌شود، اما بازهم ازدواج می‌تواند سبب تقویت و بهبود موقعیت اقتصادی افراد به‌ویژه زنان شود. مردان نیز می‌توانند با آرامش روانی و عاطفی که به دست می‌آورند، بیش‌ازپیش مسائل اقتصادی را به‌پیش برده و در این زمینه پیشرفت نمایند.

۲-۵. پیوند یافته‌های کیفی و کمی پژوهش

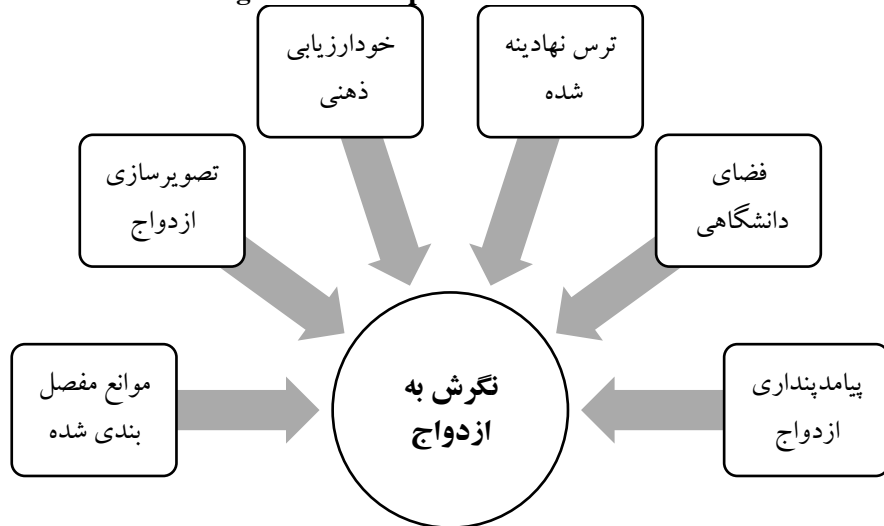
در پژوهش‌های با رویکرد ترکیبی یافته‌های و نتایج پژوهش در یک یا دو مرحله باهم ترکیب و تلفیق می‌شوند. در پژوهش‌های با استراتژی اکتشافی-متوالی یک مرحله از ترکیب مربوط به چگونگی پیوند یافته‌های کیفی به‌منظور اجرای مرحله کمی پژوهش است. بر این اساس در این قسمت به پیوند یافته‌های کیفی و کمی پژوهش پرداخته شده است.

۱-۲-۵. مدل مفهومی پژوهش

بر مبنای هدف پژوهش و استراتژی استفاده‌شده (اکتشافی - متوالی) مدل مفهومی پژوهش برگرفته از یافته‌های مرحله کیفی بوده است. در واقع بر مبنای نظریه داده‌بنیاد ارائه‌شده مدل مفهومی پژوهش به‌منظور تبیین عوامل مرتبط با نگرش به ازدواج در بین دانشجویان تدوین گردید.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

Figure 1. Conceptual model of research

بر مبنای مدل نظری [مفهومی] پژوهش، سؤال‌ها و فرضیه‌های بخش کمی پژوهش تدوین و ارائه شده است:

سؤال (۱). نگرش دانشجویان به ازدواج در چه وضعیتی است؟

فرضیه (۱). بین دانشجویان پسر و دختر به لحاظ نگرش به ازدواج تفاوت وجود دارد.

فرضیه (۲). متغیرهای موانع مفصل‌بندی‌شده، تصویرسازی ذهنی، خودارزیابی ذهنی، فضای دانشگاهی، ترس نهادینه‌شده و پیامدپنداری ازدواج بر نگرش دانشجویان به ازدواج تأثیر دارد.

۲-۲-۵. تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

الف) موانع مفصل‌بندی‌شده: منظور از موانع مفصل‌بندی‌شده موانعی است درهم‌تنیده از عوامل فردی، اجتماعی-فرهنگی و اقتصادی برگرفته از بافت و ساختار جامعه ایرانی است که در آن ابعاد مختلف پدیده‌های اجتماعی به شدت باهم در تعامل‌اند. متغیر موانع مفصل‌بندی‌شده در راستای سه بعد (موانع فردی، موانع اجتماعی - فرهنگی و موانع

اقتصادی) با استفاده از نه (۹) گویه و در قالب طیف لیکرت از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) ارزش‌گذاری و موردسنجش قرار گرفت. دامنه تغییرات نمره‌های مربوط به متغیر موانع مفصل‌بندی‌شده و ابعاد آن بین مقادیر ۱ تا ۵ است. مقادیر نزدیک به مقدار ۱ نشان‌دهنده شدت پایین موانع و مقادیر نزدیک به مقدار ۵ بیانگر شدت بالای این موانع است.

ب) تصویرسازی ازدواج: تصویرسازی ازدواج مرتبط با این موضوع است که افراد چه درک، تعریف و تصویری از ازدواج در ذهن خودشان دارند. اگر این تصویرسازی مثبت باشد، تمایل افراد به ازدواج و نگرش آنان به ازدواج نیز مثبت خواهد بود. این تصویرسازی هرچند ماهیتی ذهنی دارد اما به صورت علی و مستقیم بر یک پدیده عینی (ازدواج) تأثیرگذار است. متغیر تصویرسازی ازدواج در راستای سه بعد (معنای ازدواج، ضرورت ازدواج، سن ازدواج و معیار انتخاب همسر) با استفاده از چهارده (۱۴) گویه و در قالب طیف لیکرت از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) ارزش‌گذاری و سنجش شد. دامنه تغییرات نمره‌های مربوط به متغیر تصویرسازی ازدواج و ابعاد آن بین مقادیر ۱ تا ۵ است. مقادیر نزدیک به مقدار ۱ بیانگر تصویرسازی نامطلوب نسبت به ازدواج و مقادیر نزدیک به مقدار ۵ نشان‌دهنده تصویرسازی مطلوب نسبت به ازدواج است.

پ) ترس نهادینه‌شده: این مفهوم دلالت بر ترس ناشی از تجارب شکست افراد در زمینه ازدواج و مسائل مرتبط با آن است. نوعی ترس از شکست که در افراد و گروه‌های مختلف نهادینه می‌شود و طبق آن افراد از این می‌ترسند که تجارب شکست دیگران برای آنان نیز تکرار گردد. این ترس نهادینه‌شده از شکست سبب شده است که افراد از ازدواج کردن و تکرار تجربه شکست دیگران هراس داشته باشند و در کنار آن نگرشی منفی نسبت به ازدواج پیدا کنند. متغیر ترس نهادینه‌شده در راستای دو بعد (هراس از شکست، هراس از تجربه) با استفاده از ده (۱۰) گویه و در قالب طیف لیکرت از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) ارزش‌گذاری و موردسنجش قرار گرفت. دامنه تغییرات نمره‌های مربوط به متغیر

ترس نهاده‌شده و ابعاد آن بین مقادیر ۱ تا ۵ است. مقادیر نزدیک به مقدار ۱ بیانگر ترس نهاده‌شده پایین و مقادیر نزدیک به مقدار ۵ نشان‌دهنده ترس نهاده‌شده بالاست.

ت) فضای دانشگاهی: فضای دانشگاهی دلالت بر ظرفیت‌ها، فرصت‌ها و راهکارهایی دارد که در دانشگاه در رابطه با پدیده ازدواج وجود دارد. درواقع اینکه محیط دانشگاه به‌عنوان یک نهاد فرهنگی دارای چه امکانات و ظرفیت‌هایی است که می‌تواند امر ازدواج را تسهیل یا شرایط آن را برای افراد فراهم نماید. متغیر فضای دانشگاهی در راستای دو بعد (فرصت‌ها و راهکارها) با استفاده از ده (۱۰) گویه و در قالب طیف لیکرت از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) ارزش‌گذاری و موردسنجش قرار گرفت. دامنه تغییرات نمره‌های مربوط به متغیر فضای دانشگاهی و ابعاد آن بین مقادیر ۱ تا ۵ است. مقادیر نزدیک به مقدار ۱ بیانگر نگرش نامطلوب به فضای دانشگاهی و مقادیر نزدیک به مقدار ۵ نشان‌دهنده نگرش مطلوب به فضای دانشگاهی است.

ث) پیامدپنداری ازدواج: پیامدپنداری دلالت بر برداشت افراد از آثار و پیامدهای ازدواج بر ابعاد عاطفی، اجتماعی و اقتصادی زندگی آن‌ها دارد. درواقع اینکه افراد پیامدهای ازدواج را بر ابعاد مختلف زندگی خود چگونه ارزیابی می‌کنند بر نگرش آن‌ها نسبت به ازدواج تأثیرگذار است. متغیر پیامدپنداری در راستای سه بعد (روانی، اجتماعی و اقتصادی) با استفاده از بیست (۲۰) گویه و در قالب طیف لیکرت از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) ارزش‌گذاری و موردسنجش قرار گرفت. دامنه تغییرات نمره‌های مربوط به متغیر پیامدپنداری و ابعاد آن بین مقادیر ۱ تا ۵ است. مقادیر نزدیک به مقدار ۱ بیانگر پیامدپنداری نامطلوب و مقادیر نزدیک به مقدار ۵ نشان‌دهنده پیامدپنداری مطلوب به ازدواج است.

ج) نگرش به ازدواج: نگرش به ازدواج بیانگر جهت‌گیری شناختی، احساسی و رفتار نسبت به امر ازدواج است. درواقع اینکه افراد در حوزه شناخت، عواطف و احساسات و رفتار چه نوع جهت‌گیری نسبت به موضوع ازدواج دارند نشان‌دهنده نگرش آن‌ها به این

پدیده است. مفهوم نگرش به ازدواج در راستای سه بعد (شناخت، احساس و رفتار) با استفاده از دوازده (۱۲) گویه و در قالب طیف لیکرت از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) ارزش‌گذاری و موردسنجش قرار گرفت. دامنه تغییرات نمره‌های مربوط به متغیر نگرش به ازدواج و ابعاد آن بین مقادیر ۱ تا ۵ است. مقادیر نزدیک به مقدار ۱ بیانگر نگرش نامطلوب یا ضعیف به ازدواج و مقادیر نزدیک به مقدار ۵ نشان‌دهنده نگرش مطلوب به ازدواج است.

به منظور اعتبارسنجی ابزار سنجش متغیرهای پژوهش از دو شیوه اعتبار محتوا و اعتبار سازه ۲ استفاده گردید. در واقع در راستای اعتبار محتوا ابتدا با استفاده از اعتبار صوری نظر متخصصان در خصوص ابزار سنجش متغیرهای پژوهش اخذ و در ادامه از طریق نسبت روایی محتوا (CVR) ۳ میزان توافق نظر داوران در رابطه با این ابزار محاسبه گردید. در ادامه از طریق اعتبار سازه و رویکرد تحلیل عاملی شاخص‌های مربوط به اعتبار همگرا (متوسط واریانس استخراج شده ۴) در سطح عامل‌ها و معرف‌ها محاسبه گردید. به منظور ارزیابی پایایی ابزار سنجش متغیرهای پژوهش نیز از دو شاخص ضریب آلفای کرونباخ ۵ و پایایی ترکیبی استفاده شد.

جدول ۳. برآورد مقادیر شاخص متوسط واریانس استخراج شده، آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی

Table 3. Estimation of average index values of extracted variance, Cronbach's alpha and composite reliability

متغیر	ابعاد	AVE	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی
موانع مفصل‌بندی شده	موانع فردی	0.52	0.82	0.86
	موانع اجتماعی	0.50	0.70	0.75
	موانع اقتصادی	0.50	0.80	0.85
تصویرسازی ذهنی ازدواج	معنای ازدواج	0.70	0.86	0.90
	ضرورت ازدواج	0.55	0.72	0.78

1. Content Validity
2. Construct Validity
3. Content Validity Ratio
4. Average Variance Extracted
5. Cronbach Alpha

متغیر	ابعاد	AVE	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی
	سن ازدواج	0.88	0.86	0.93
	معیار انتخاب همسر	0.58	0.70	0.79
خودارزیایی ذهنی	ارزیایی روانی	0.57	0.75	0.84
	ارزیایی اجتماعی	0.59	0.79	0.87
ترس نهادینه شده	هراس از شکست	0.52	0.78	0.78
	هراس از تجربه	0.65	0.87	0.90
فضای دانشگاهی	فرصت‌ها	0.53	0.77	0.84
	راهکارها	0.52	0.76	0.84
پیامد‌پنداری	عاطفی	0.63	0.82	0.83
	اجتماعی	0.59	0.86	0.89
	اقتصادی	0.65	0.87	0.90
نگرش به ازدواج	شناختی	0.61	0.78	0.86
	عاطفی	0.62	0.79	0.86
	رفتاری	0.61	0.78	0.85

برآورد مقادیر مربوط به شاخص متوسط واریانس استخراج شده دلالت بر اعتبار همگرایی متغیرهای پژوهش در سطح عامل‌ها یا ابعاد مربوط به این متغیرها دارند. مقادیر مربوط به ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی نیز نشان‌دهنده دقت ابزار اندازه‌گیری و در نتیجه قابلیت اعتماد ابزار سنجش و به‌عبارت‌دیگر پایا بودن این ابزار است.

۳-۵. یافته‌های کمی

۱-۳-۵- یافته‌های توصیفی

توزیع نمونه آماری پژوهش برحسب متغیر جنس ۳۴/۸ درصد از نمونه آماری پژوهش دانشجویان پسر و ۶۵/۳ درصد دانشجویان دختر بودند. توزیع نمونه آماری پژوهش بر مبنای متغیر مقطع تحصیلی بیانگر این است که ۶۵/۶ درصد از نمونه آماری پژوهش دانشجویان کارشناسی، ۲۳/۸ درصد کارشناسی‌ارشد و ۱۰/۸ درصد دانشجویان مقطع دکتری بودند.

جدول ۴. توصیف متغیرهای پژوهش

Table 4. Description of research variable

متغیر	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار
موانع مفصل‌بندی شده	2.17	4.56	3.19	0.45
تصویرسازی ازدواج	2.21	4.46	3.30	0.38
خودارزیابی ذهنی	1.37	4.56	3.19	0.63
ترس نهادینه شده	1	5	2.39	0.85
فضای دانشگاهی	1	5	3.35	0.79
پیامد‌پنداری ازدواج	1	5	3.33	0.86
نگرش به ازدواج	1	4.92	3.50	0.77

بر مبنای مقادیر جدول بالا میانگین همه متغیرهای پژوهش بالاتر از حد متوسط (۳) برآورد شده است. در واقع می‌توان گفت از نظر نمونه آماری پژوهش موانع مفصل‌بندی شده در وضعیت نسبتاً نامطلوبی است. نمونه آماری تصویرسازی نسبتاً مطلوبی از ازدواج دارند، ارزیابی ذهنی آن‌ها از ازدواج مثبت است. ترس نهادینه شده آن‌ها از ازدواج چندان در وضعیت نامطلوبی نیست. ارزیابی مطلوبی از فضای دانشگاهی به‌عنوان یک راهبرد برای ازدواج دارند. پیامد‌پنداری نسبتاً مطلوبی به ازدواج دارند و در نهایت نگرش آن‌ها نسبت به ازدواج مثبت است.

۵-۳-۲. یافته‌های استنباطی

سؤال (۱). نگرش دانشجویان به ازدواج در چه وضعیتی است؟

به‌منظور پاسخ به این پرسش از آزمون تی‌تک‌نمونه استفاده شده است. معیار ارزیابی دانشجویان با توجه به طیف پاسخگویی به سؤالات مرتبط با متغیر نگرش دانشجویان به ازدواج (۱ تا ۵) عدد ۳ بوده است. در جدول زیر برآوردهای مربوط به این آزمون گزارش شده است:

جدول ۵. برآورد آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای ارزیابی وضعیت نگرش به ازدواج

Table 5. Estimation of a sample T-Tech test to evaluate the state of attitude towards marriage

آمار استنباطی			آمار توصیفی		متغیر	
Test Value: 3			انحراف معیار	میانگین		
Sig	درجه آزادی	آماره t	تفاوت میانگین	انحراف معیار	میانگین	
0.001	397	19.99	0.87	0.87	3.87	نگرش شناختی
		8.33	0.38	0.88	3.37	نگرش عاطفی
		5.58	0.27	0.97	3.27	نگرش رفتاری
		13.08	0.50	0.77	3.50	نگرش به ازدواج

برآورد مقادیر مربوط به آزمون تی تک‌نمونه‌ای بیانگر این است میانگین متغیر نگرش به ازدواج و ابعاد آن با میانگین فرضی (۳) تفاوت معنادار دارد ($\text{Sig} < 0/05$)؛ بنابراین در پاسخ به سؤال پژوهش مبنی بر اینکه نگرش به ازدواج در بین دانشجویان دارای چه وضعیتی است؟ می‌توان گفت نگرش به ازدواج و ابعاد آن در بین جامعه آماری پژوهش بالاتر از حد متوسط است. به طوری که می‌توان نتیجه گرفت دانشجویان نگرش مثبتی نسبت به ازدواج دارند و این موضوع در هر سه بعد نگرش (شناختی، عاطفی و رفتاری) نیز مثبت است. به این معنا که دانشجویان هم شناخت مثبتی نسبت به ازدواج دارند، هم به لحاظ عاطفی و احساسی جهت‌گیری مثبتی نسبت به پدیده ازدواج دارند و هم اینکه به لحاظ رفتاری برای تحقق آن تلاش می‌کنند.

فرضیه (۱). بین دانشجویان پسر و دختر به لحاظ نگرش به ازدواج تفاوت وجود دارد.

برای آزمون فرضیه بالا از آزمون تی مستقل استفاده گردید، برآوردهای مربوط به

این آزمون در جدول زیر گزارش شده است:

جدول ۶. برآورد آزمون تی جهت مقایسه نگرش به ازدواج در بین دانشجویان پسر و دختر

Table 6. Estimation of t-test to compare attitudes towards marriage among male and female students

متغیر	جنس	میانگین	انحراف معیار	همگنی واریانسی		آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری
				آماره لوین	Sig			
نگرش به ازدواج	مرد	3.66	0.73	2.66	0.106	2.95	398	0.003
	زن	3.42	0.78					

مقادیر مربوط به برآورد آزمون تی مستقل در جدول بالا بیانگر این است بین دانشجویان پسر و دختر به لحاظ نگرش به ازدواج تفاوت معناداری وجود دارد ($Sig < 0.05$)؛ بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه بین دانشجویان پسر و دختر به لحاظ نگرش به ازدواج تفاوت وجود دارد، تأیید می‌شود. به عبارت دیگر میانگین متغیر نگرش به ازدواج در بین دانشجویان پسر به طور معناداری بالاتر از دانشجویان دختر برآورد شده است.

۳-۳-۵. برازش مدل تجربی پژوهش

در این قسمت به منظور آزمون فرضیه‌های مربوط به رابطه بین متغیرهای اصلی پژوهش با متغیر نگرش به ازدواج از رویکرد مدل‌سازی معادله ساختاری واریانس‌محور و نرم‌افزار مربوط به این رویکرد (Smart PLS) استفاده گردید. دلیل اصلی استفاده از این رویکرد ماهیت اکتشافی پژوهش بوده است. در واقع مبنای اصلی تدوین فرضیه‌های پژوهش در این قسمت یافته‌های مربوط به مرحله کیفی پژوهش بوده است. قبل از آزمون فرضیه‌ها، رابطه بین متغیرهای مستقل با متغیر نگرش به ازدواج با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون بررسی شده است:

جدول ۷. ماتریس همبستگی متغیرهای مستقل با نگرش به ازدواج

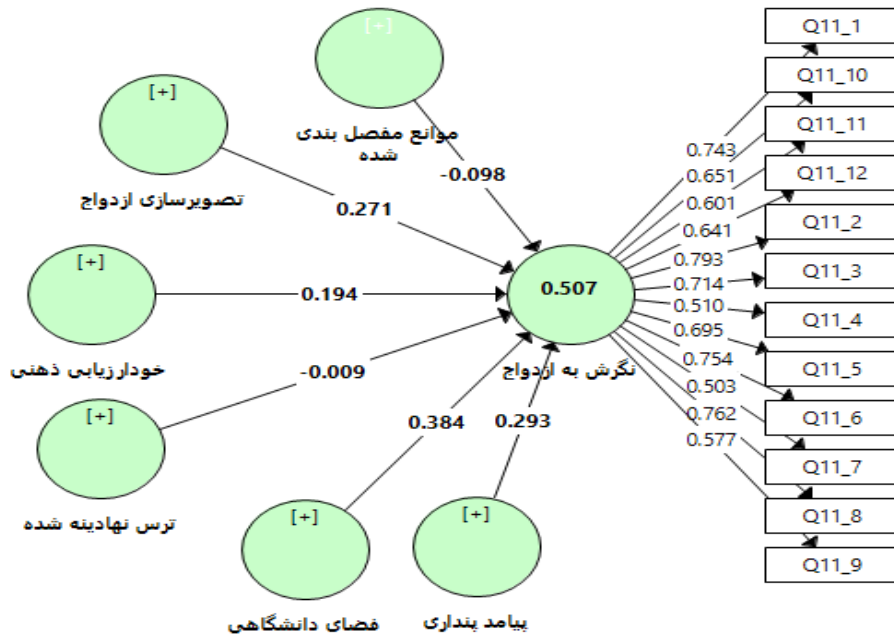
Table 7. Correlation matrix of independent variables with attitude towards marriage

نگرش به ازدواج			متغیر
حجم نمونه	Sig	ضریب پیرسون	
398	0.001	-0.22	موانع مفصل‌بندی‌شده
	0.001	0.19	تصویرسازی ذهنی ازدواج
	0.001	0.33	خودارزیابی ذهنی
	0.001	-0.19	ترس نهادینه‌شده
	0.001	0.59	فضای دانشگاهی
	0.001	0.49	پیامد‌پنداری ازدواج

برآورد مقادیر ضریب همبستگی پیرسون در جدول بالا نشان‌دهنده این است که بین همه متغیرهای مستقل پژوهش با نگرش به ازدواج رابطه معناداری وجود دارد ($\text{Sig} < 0.05$). با توجه به مقادیر ضریب پیرسون مربوط به رابطه این متغیرها با نگرش به ازدواج می‌توان گفت رابطه متغیرهای موانع مفصل‌بندی‌شده و ترس نهادینه‌شده با نگرش به ازدواج معکوس و رابطه متغیرهای تصویرسازی ذهنی ازدواج، خودارزیابی ذهنی، فضای دانشگاهی و پیامد‌پنداری با نگرش به ازدواج مستقیم برآورد شده است.

برآوردهای مربوط به کلیت مدل معادله ساختاری و پارامترهای اصلی این مدل (اثر متغیرهای مستقل بر نگرش به ازدواج) در شکل و جداول زیر گزارش شده است:

شکل ۲. مدل معادله ساختاری اثر متغیرهای مستقل بر نگرش به ازدواج
 figure 2. Structural equation model of the effect of independent variables on attitude towards marriage

جدول ۸. برآورد مقادیر شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری

Table 8. Estimating the values of structural equation model evaluation indices

NFI	SRMR	Chi – Square	شاخص
0.81	0.08	567.64	مقدار

شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری بیانگر این است که مدل مفروض تدوین شده توسط داده‌های پژوهش حمایت می‌شوند، به عبارت دیگر برازش داده‌ها به مدل برقرار و شاخص‌های برازش تا حد زیادی دلالت بر مطلوبیت مدل معادله ساختاری دارند.

جدول ۹. برآورد مقادیر اثر متغیرهای مستقل پژوهش بر نگرش به ازدواج

Table 9. Estimating the effect values of the independent research variables on the attitude towards marriage

برآورد			ضریب تعیین	متغیر وابسته	مسیر	متغیر مستقل
P. Value	CR	Beta				
0.096	1.67	-0.10	0.51	نگرش به ازدواج	<---	موانع مفصل‌بندی‌شده
0.001	5.44	0.27				تصورسازی ذهنی ازدواج
0.001	3.43	0.19				خودارزیابی ذهنی
0.84	0.20	0.01				ترس نهادینه‌شده
0.001	8.43	0.38				فضای دانشگاهی
0.001	7.35	0.29				پیامدپنداری ازدواج

برحسب مقادیر جدول بالا: الف. متغیرهای مستقل پژوهش در مجموع ۵۱ درصد از واریانس متغیر نگرش به ازدواج را تبیین می‌کند، با توجه به مقادیر مربوط به حجم اثر شاخص ضریب تعیین این مقدار بزرگ برآورد می‌شود. به عبارت دیگر متغیرهای مستقل پژوهش در حد بالایی توان تبیین واریانس متغیر نگرش به ازدواج را دارند. ب. اثر متغیرهای تصورسازی ذهنی ازدواج، خودارزیابی ذهنی، فضای دانشگاهی و پیامدپنداری ازدواج بر نگرش ازدواج به ترتیب برابر با (۰/۲۷، ۰/۱۹، ۰/۳۸، ۰/۲۹) Beta = و به لحاظ آماری معنادار هستند ($p \leq 0/05$). با توجه به مقادیر ضریب تأثیر این متغیرها می‌توان گفت اثر همه این متغیرها بر نگرش به ازدواج مستقیم و در حد متوسط به پایین است. در واقع در بین بخش کوچکی از جامعه آماری پژوهش این متغیرها می‌توانند نگرش به ازدواج را تقویت کنند. ج. اثر متغیرهای موانع مفصل‌بندی‌شده و ترس نهادینه‌شده بر نگرش به ازدواج از نظر آماری معنادار نیستند ($p \leq 0/05$). در واقع مقدار اثر ضعیف این متغیرها بر نگرش به ازدواج در نمونه آماری پژوهش ناشی از تصادفی یا خطای نمونه‌گیری برآورد می‌شود و با اطمینان ۹۵ درصد قابلیت تعمیم به جامعه آماری پژوهش را ندارند.

بحث و نتیجه‌گیری [فرااستنتاج]

در پژوهش‌های با رویکرد ترکیبی هدف نهایی ارائه بینش چندوجهی است که آن را

فرااستنتاج می‌نامند. فرااستنتاج عبارت از استنتاج مبتنی بر ترکیب یافته‌های کمی و کیفی است. در استراتژی اکتشافی - متوالی با توجه به اینکه یافته‌های کمی، در جهت حمایت از تفسیر یافته‌های کیفی استفاده می‌شود؛ بنابراین نتیجه‌گیری پژوهش با تمرکز بر ترکیب یافته‌های کیفی و کمی پژوهش در چارچوب فرااستنتاج ارائه شده است. پژوهش حاضر باهدف شناسایی و تبیین عوامل مرتبط با نگرش دانشجویان دانشگاه اصفهان به ازدواج به انجام رسید. نتایج پژوهش در مرحله کیفی بیانگر این بود که مجموعه‌ای از عوامل در سطح خرد، میانی و کلان بر نگرش دانشجویان به ازدواج تأثیرگذار هستند. ازجمله مهم‌ترین این عوامل می‌توان به موانع مفصل‌بندی‌شده، خودارزیابی ذهنی، تصویرسازی از ازدواج، ترس نهادینه‌شده، فضای دانشگاهی و پیامدپنداری ازدواج اشاره کرد. درواقع بر مبنای تفسیر مشارکت‌کنندگان پژوهش این عوامل به اشکال مثبت و منفی بر نگرش آن‌ها نسبت به ازدواج تأثیرگذار هستند و به‌نوعی نگرش آن‌ها را نسبت به این پدیده راهبری می‌کنند. موانع مفصل‌بندی‌شده و ترس نهادینه‌شده به‌عنوان عوامل منفی یا بازدارنده ازدواج و خودارزیابی ذهنی، تصویرسازی از ازدواج، فضای دانشگاهی و پیامدپنداری به‌عنوان عوامل مثبت یا پیش‌برنده بر نگرش به ازدواج تأثیرگذار هستند.

در بخش کمی پژوهش نیز نتایج نشان‌دهنده این است که نگرش دانشجویان به ازدواج در هر سه بعد شناختی، عاطفی و رفتاری بالاتر از حد متوسط است. نگرش دانشجویان به ازدواج در بعد شناختی بالاتر از ابعاد دیگر است و در بعد رفتاری پایین‌تر از دو بعد دیگر برآورد شده است. بر این مبنای دانشجویان اعتقاد و باور مثبت و مطلوبی در مورد ضرورت ازدواج دارند (بعد شناختی) اما در عمل آمادگی کمتری برای ازدواج کردن از خود نشان می‌دهند (بعد رفتاری). این مسئله احتمالاً مرتبط با موانع و محدودیت‌های ازدواج ازجمله موانع اقتصادی است. درواقع، دانشجویان باور به ارزشمندی و ضرورت ازدواج دارند اما امکان ازدواج برای آنان چندان فراهم نیست. این مسئله هم در نتایج کمی و هم در نتایج کیفی تأیید شد. نتایج کیفی بیانگر این بود که ازدواج در هر حالت و باوجود مسائل و موانع متعدد، همچنان یک ارزش بنیادی در جامعه ایرانی است.

نتایج کمی نیز تأییدکننده همین مسئله بود.

علاوه بر این نتایج بخش کمی بیانگر این بود که متغیرهای مثبت یا پیش‌برنده ازدواج تأثیر مثبت و معناداری بر نگرش دانشجویان به ازدواج دارند. تصویرسازی ازدواج، خودارزیابی ذهنی، فضای دانشگاهی و پیامدپنداری ازدواج متغیرهای مثبت پیش‌برنده ازدواج در بخش کیفی بودند که نتایج بخش کمی نیز نشان داد این تأثیر مثبت و معنادار است. در مقابل نتایج بخش کمی بیانگر این بود که عوامل بازدارنده ازدواج تأثیر معناداری بر نگرش دانشجویان به ازدواج ندارند. بر مبنای نتایج بخش کیفی، موانع مفصل‌بندی‌شده و ترس نهادینه‌شده دو عاملی بودند که بر نگرش به ازدواج دانشجویان تأثیر منفی داشتند. نتایج بخش کمی نشان داد این تأثیرگذاری معنادار نیست. موانع مفصل‌بندی‌شده و ترس نهادینه‌شده با اینکه در ماتریس همبستگی به‌صورت تک‌متغیره رابطه ضعیفی و معکوسی با نگرش به ازدواج دارند ولی در تحلیل چندمتغیره اثر آن‌ها بر نگرش به ازدواج معنادار نیست. مسئله بنیادی این است که تأثیر متغیرهای مثبت یا پیش‌برنده ازدواج مثبت و معنادار شده است که این امر بر اساس نتایج کیفی طبیعی به نظر می‌رسد، اما تأثیر متغیرهای منفی یا بازدارنده ازدواج معنادار نشده است. این امر نشان‌دهنده اهمیت ازدواج نزد دانشجویان است. درواقع، آنان عوامل بازدارنده ازدواج را مانعی جدی در مسیر ازدواج قلمداد نمی‌کنند؛ هرچند درنهایت چنین موانعی می‌توانند مانعی در عرصه واقعی برای ازدواج باشند. منظور این است که نگرش دانشجویان به ازدواج به‌گونه‌ای است که عوامل بازدارنده‌ای مانند موانع مفصل‌بندی‌شده و ترس نهادینه‌شده را مانع ازدواج نمی‌دانند، اما احتمالاً این نگرش هنگامی که تبدیل به بعد رفتاری و عینی می‌شود دچار تغییراتی شود. این مسئله را می‌توان در نتایج بخش کمی نیز مشاهده نمود. نگرش دانشجویان به ازدواج در بعد شناختی بالاتر است اما در بعد رفتاری پایین‌تر است. به‌هرحال، آنچه مشخص است این می‌باشد که دانشجویان عوامل پیش‌برنده را مهم‌تر از عوامل بازدارنده در ازدواج می‌دانند و نگرش آنان به ازدواج بیشتر تحت تأثیر عوامل پیش‌برنده شکل می‌گیرد.

بر مبنای نتایج، تصویرسازی ذهنی، دیدگاه و فهمی است که دانشجویان نسبت به

ازدواج دارند. اگر دانشجویان ذهنیت مثبتی نسبت به ازدواج داشته باشند، نگرش آنان نسبت به ازدواج نیز مثبت است. درواقع، تعریف و فهمی که آنان از ازدواج دارند مستقیماً بر نگرش آنان به ازدواج تأثیر می‌گذارد؛ بنابراین، نیاز است برای تقویت ازدواج در دانشجویان، برخی از راهکارها بر بازتنظیم مثبت نظام ذهنی آنان نسبت به ازدواج متمرکز باشد. این مسئله از لحاظ نظری در تطابق با تبیین ایده‌ای قرار دارد. همان‌طور که بحث شد، نظریات مرتبط با تبیین ایده‌ای بر نقش عوامل فرهنگی و تغییر ایده‌ها در تبیین تحولات خانواده از جمله ازدواج متمرکز هستند. مسئله بنیادی این است که عمده این نظریات بر نقش ایده‌های فردگرایانه و غرب‌گرایانه در تغییر ساختار خانواده و الگوهای ازدواج تأکید دارند (Rosina, 2004؛ Van de Kaa, 2002؛ Lesthaeghe, 1995)، اما مضمون اصلی آنها (نقش تغییر ایده‌ها، ارزش‌ها و ذهنیت در تغییر نگرش به خانواده و ازدواج) را می‌توان در تحولات ذهنی افراد نیز دخیل دانست. نظام ذهنی دانشجویان نسبت به ازدواج شامل تعریف و فهم آنان از ازدواج است. این به‌طور مشخص نوعی «ایده» و «ذهنیت» نسبت به ازدواج است. تغییر در این نظام ذهنی می‌تواند تغییر در ازدواج را نیز به دنبال داشته باشد.

خودارزیابی ذهنی متغیر دیگری است که بر مبنای نتایج تأثیر مثبت و معناداری بر نگرش دانشجویان به ازدواج دارد. خودارزیابی ذهنی به این مسئله مرتبط است که دانشجویان چه ارزیابی از توانمندی‌های روانی و اجتماعی خودشان برای ازدواج دارند. هرچقدر این ارزیابی مثبت‌تر باشد نگرش آنان نیز به ازدواج مثبت‌تر است و احتمالاً آمادگی بیشتری برای ازدواج کردن دارند. از لحاظ نظری این فرآیند تأثیرگذاری نیز همانند مورد قبلی (تأثیر تصویرسازی ذهنی بر نگرش به ازدواج) است. درواقع، آمادگی ذهنی دانشجویان و ارزیابی درونی آنان از توانمندی خودشان برای ازدواج، بخشی از نظام ذهنی و معنایی آنان از ازدواج است. بهبود خودارزیابی ذهنی دانشجویان و به‌طور کلی تغییر در این نظام ذهنی، می‌تواند نگرش دانشجویان به ازدواج را نیز مثبت‌تر نماید؛ بنابراین این تأثیرگذاری را نیز می‌توان در چارچوب تبیین ایده‌ای و نگرشی قرار داد. البته تغییر

ایده‌ها و نگرش‌ها در هر دو فرآیند تأثیرگذاری (تأثیر تصویرسازی ذهنی و خودارزیابی ذهنی بر نگرش به ازدواج) تحت تأثیر تغییرات ساختاری قرار دارد. درواقع، تغییرات ساختاری-نهادی می‌تواند زمینه را برای تغییرات ایده‌ای و نگرشی فراهم سازد.

فضای دانشگاهی متغیر دیگری است که تأثیر مثبت و معناداری بر نگرش دانشجویان به ازدواج دارد. منظور از فضای دانشگاهی، امکانات، فرصت‌ها و راهکارهایی است که دانشگاه به‌عنوان یک نهاد می‌تواند برای ازدواج دانشجویان فراهم نماید. بر مبنای نتایج هر چقدر این فضا مطلوب‌تر باشد، نگرش دانشجویان به ازدواج مطلوب‌تر خواهد بود. این مسئله از لحاظ نظری نزدیکی بیشتری با تبیین ساختاری دارد. همان‌طور که بحث شد، تبیین ساختاری بر نقش تغییرات ساختاری در تبیین تغییرات نهاد خانواده و ازدواج تأکید دارد. نظریات ذیل این رویکرد معتقدند که تغییراتی مانند صنعتی‌شدن، مدرنیزاسیون، توسعه تکنولوژیک و ... بر تغییر نهاد خانواده تأثیر می‌گذارند (Goode, 1963؛ McDonald, 2006). این رویکردها بر تغییرات و تحولات سطح کلان و ساختاری در تغییر نگرش به خانواده و ازدواج تأکید دارند. فضای دانشگاهی را بر این اساس می‌توان ساختاری قلمداد نمود که با فراهم نمودن فرصت‌ها، زیرساخت‌ها، امکانات و راهبردهای عملیاتی، به تغییر نگرش دانشجویان و مطلوب‌سازی آن به‌سوی ازدواج اقدام می‌کند. درواقع، تغییر نگرش دانشجویان در این وضعیت، تحت تأثیر تغییرات ساختاری-نهادی قرار می‌گیرد.

متغیر دیگری که بر نگرش دانشجویان به ازدواج تأثیرگذار است، پیامدپنداری ازدواج است. پیامدپنداری درک و فهم دانشجویان از پیامدهای احتمالی ازدواج است. اگر آنان درک مثبتی از پیامدهای ازدواج داشته باشند، نگرش مثبت‌تری نیز به ازدواج خواهند داشت. درواقع، در اینجا بحث هزینه-فایده مطرح است. در صورتی که دانشجویان به این نتیجه برسند که ازدواج کردن برای آنان سودمندی و فایده بیشتری دارد، نگرش مثبت‌تری به ازدواج داشته و احتمالاً گرایش بیشتری به ازدواج کردن خواهند داشت. این مسئله از لحاظ نظری در تطابق با رویکرد حداکثرسازی مطلوبیت است. این رویکرد نگاهی اقتصادی و عقلانی به ازدواج دارد و معتقد است ازدواج همانند هر کنش اجتماعی

دیگری، نوعی انتخاب عقلانی است. افراد بر اساس برآورد هزینه‌ها و فواید ازدواج در راستای تحقق یا عدم تحقق آن حرکت می‌کنند (Sabaghchi et al., 2017: 136). بر این مبنا می‌توان گفت که دانشجویان همچون کنشگران عقلانی، پیامدهای ازدواج را برای خودشان برآورد کرده و بر مبنای این برآورد، تصمیم به ازدواج می‌گیرند. پیش‌ازاین، نگرش آنان به ازدواج نیز تحت تأثیر برآورد عقلانی پیامدهای ازدواج قرار دارد. این مسئله نیز به نوعی تحت تأثیر تحولات ساختاری قرار می‌گیرد. در واقع، تحولات ساختاری می‌تواند تعیین‌کننده پیامدهای ازدواج باشد که همین امر بر نگرش دانشجویان به ازدواج تأثیر می‌گذارد.

بنابراین می‌توان گفت که هیچ‌کدام از سه تبیین نظری تحولات نهاد خانواده و ازدواج (تبیین ساختاری، تبیین ایده‌ای و تبیین حداکثرسازی مطلوبیت) نمی‌توانند به‌تنهایی عوامل مؤثر بر نگرش دانشجویان به ازدواج را تبیین نمایند. هر کدام از این رویکردها بخشی از نظام علی‌نگرش بر ازدواج را تبیین می‌کنند. رویکرد ساختاری تأثیر فضای دانشگاهی بر نگرش به ازدواج را بهتر می‌تواند تبیین نماید؛ رویکرد ایده‌ای، تأثیر تصویرسازی ذهنی و خودارزیابی ذهنی بر نگرش به ازدواج را بهتر تبیین می‌کند و رویکرد حداکثرسازی مطلوبیت، تأثیر پیامدپنداری ازدواج بر نگرش دانشجویان به ازدواج را بهتر تبیین می‌کند. راهکارهایی که در زمینه تقویت ازدواج ارائه می‌شوند، نیاز است که این سه فرآیند تأثیرگذاری را مدنظر داشته باشند؛ هرچند درنهایت به نظر می‌رسد رویکرد ساختاری بر دو رویکرد دیگر غالب می‌شود و به نوعی مقدم بر آنان است. بدین معنا که تحولات ساختاری است که زمینه را برای تحولات ذهنی-نگرشی و عقلانی فراهم می‌نماید.

درنهایت، با لحاظ تبیین‌های صورت گرفته در مورد تأثیر عوامل مختلف بر نگرش دانشجویان به ازدواج، می‌توان راهکارهای زیر را برای تقویت نگرش و رفتار دانشجویان نسبت به ازدواج ارائه داد:

- برگزاری کارگاه‌های عملی و تخصصی به‌روز در مورد ماهیت، ضرورت و پیامدهای مثبت ازدواج در دانشگاه با حضور هم‌زمان دانشجویان و والدین در جهت

تصویرسازی مثبت و صحیح از ازدواج

- کاربردی کردن مراکز مشاوره ازدواج در دانشگاه‌ها و استفاده هم‌زمان از تخصص اساتید گروه‌های مختلف (حقوق، جامعه‌شناسی، الهیات، اقتصاد و ...) جهت تخصصی‌سازی این مراکز

- ساخت خوابگاه‌های متأهلی مجهز و مدرن برای دانشجویان متأهل و اسکان رایگان آن‌ها

- ارائه مشوق‌های مالی مانند اعطای وام، تخفیف شهریه، بن‌های خرید، کمک‌هزینه جهیزیه و ... از سوی دانشگاه به دانشجویان متقاضی ازدواج

- حذف سنوات تحصیلی و جریمه‌های مرتبط با آن برای دانشجویان متأهل یا متقاضی ازدواج

- ایجاد فرصت‌های شغلی برای دانشجویان متأهل یا متقاضی ازدواج از مسیرهایی مانند مرکز ارتباط دانشگاه و صنعت و ...

- ایجاد مراکزی برای آشنایی دانشجویان دختر و پسر با یکدیگر جهت ازدواج با نظارت دانشگاه و رعایت اصول و چارچوب‌های ارزشی و اخلاقی

- برگزاری جشن‌های ازدواج دانشجویی به صورت مدرن و با لحاظ چارچوب‌های ارزشی-اخلاقی و دینی جامعه ایرانی

- ارائه مشوق‌های تحصیلی و قائل شدن سهمیه برای دانشجویان متأهل در صورت ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر

- انجام طرح‌های پژوهشی و کاربردی در زمینه ارزیابی دانشجویان از ازدواج و پیامدهای آن به طور مداوم در راستای رصد تغییرات ذهنی دانشجویان در زمینه ازدواج

محدودیت‌های پژوهش

عدم تمایل بسیاری از دانشجویان به گفتگوی صریح در مورد ازدواج، مشکل دسترسی به آمار کامل دانشجویان برای نمونه‌گیری تصادفی و اجرای بخش کمی به تفکیک جنسیت و نوع رشته تحصیلی از مهم‌ترین دشواری‌ها و محدودیت‌های این تحقیق به شمار می‌رود که

تأخیرهایی را به دنبال داشت و همچنین موجب حذف دانشگاه‌های صنعتی و علوم پزشکی اصفهان از بخش کمی گردید؛ زیرا آمار دانشجویان را ارائه نداده و در اجرای پژوهش همکاری لازم را با محققان نداشتند.

تقدیر و تشکر

از تمامی مشارکت‌کنندگانی که در جمع‌آوری اطلاعات لازم برای پژوهش با ما همکاری نمودند صمیمانه سپاسگزاریم.

تأییدیه اخلاقی

اصول اخلاقی در نگارش و ارائه نتایج پژوهش رعایت شده است.

تعارض منافع

در منافع ناظر به طرح، تعارضی وجود ندارد.

سهم نویسندگان و منابع مالی

سهم نویسندگان و منابع مالی مورد تأیید نویسندگان است.

ORCID

Mohammad Saleh Tayebnia

Rahele Kardavani

Saeedeh Yaraghy

 <https://orcid.org/0000-0002-6060-3976>

 <https://orcid.org/0000-0002-3812-0716>

 <https://orcid.org/0000-0002-9416-8773>

Reference

- Aghasi, M. & Fallah Min Bashi, F. (2015). *Iranian Youth's Attitudes towards Marriage, Spouse Selection, and Family Formation (In Persian)*. Women's Research Journal Special Issue, 6(1), 1-21.
- Askari Nedoushan, A. Abbasi Shavazi, M.J. & Sadeghi, R. (2009). *Mothers, Daughters, and Marriage (Gender Differences in Ideas and Attitudes towards Marriage in Yazd City) (In Persian)*. Strategic Studies of Women, 11(44), 7-36.
- Azazi, S. (2010). *Sociology of the Family: Emphasizing the Role, Structure, and Function of the Family in Contemporary Era (In Persian)*. Tehran: Roshangaran and Women's Studies Publications.
- Azimi Hashemi, M. Azam-Kari, F. Biganeh, M. & Razamanesh, F. (2015). *Values, Attitudes, and Behavioral Patterns of Youth Regarding Mate Selection and Pre-Marital Relationships: A Case Study of University Students in Khorasan Razavi Province (In Persian)*. Rahbord-e Farhang, 29, 179-212.
- Boostani, D. & Mohammadpour, A. (2009). *Reconstruction of the Meaning of Boys' Gender Orientation toward Girls (Presenting a Grounded Theory) (In Persian)*. Strategic Studies of Women, 11(44), 142-172.
- Campbell, D.T and Stanley, J.C. (1963). *Experimental and Quasi-Experimental Designs for Research*. Boston: Houghton Mifflin.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2015). *Basic of Qualitative Research: Techniques and Procedures Developing Grounded Theory*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Coulton, G. (2013). *How to Sample in Surveys: A Beginner's Guide*. Translated into Persian by Behrooz Goranpayeh. Tehran: Ney.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks. CA: Sage.
- Creswell, J. W., & Miller, D. L. (2000). *Determining Validity in Qualitative Research. Theory into Practice*. 39(3): 124 -130.
- Creswell, J.W. (2012). *Educational Reserach: Planning. Conducting and Evaluating*.
- Creswell, John W. (2012). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Translated into Persian by Ali Reza Kiamanesh & Maryam Danaei-Tous. Tehran: Jihad Daneshgahi Publications.
- Davies, D. (2008). *Research Design in Social Research*. Translated into Persian by Hooshang Naebi. Tehran: Agah.
- Forutan, Y. (2018). *A Sociological Approach to Marriage Patterns in Iran (In Persian)*. Iranian Journal of Sociology, 13(26), 9-36.

- Goode, W. J. (1963). *World revolution and family patterns*. New York: Free press.
- Gubernskaya, Zoya (2010). Changing Attitudes toward Marriage and Children in Six Countries. *Sociological Perspectives*, 53(2): 178-200.
- Hazrati, S. & Nouri, R. (2020). *Investigating Attitudes toward Marriage Based on Religious Beliefs in Female and Male Students. (In Persian)*. *Advances in Behavioral Sciences*, 5(53), 39-47.
- Iman, M.T. (2012). *Methodology of Qualitative Research (In Persian)*. Qom: Research Institute of the Seminary and University.
- Kazempour, Sh. (2009). *Measuring Youth Attitudes toward Marriage and Understanding its Effects and Consequences with Emphasis on Student Marriage (In Persian)*. *Culture in Islamic University*, 13(2), 95-75.
- Kim, H.S. & Jung, Y.M. (2015). Self-differentiation, family functioning, life satisfaction and attitudes towards marriage among South Korean university students. *Indian Journal of Science and Technology*, 8(19), 1-8.
- Lesthaeghe, R. (1995) The Second Demographic Transition in Western Countries: An Interpretation, PP.17-61, In K. O. Mason & A-M. Jensened.s). *Gender and Family Change in Industrial Countries*. Oxford: Clarendon Press.
- Li, X. (2014). What influences the attitudes of people in the United States toward marriage? A critical review. *The Family Journal*, 22(3), 292-297.
- Mahmoudian, H. (2004). *Increasing Age at Marriage: Exploring Supporting Factors (In Persian)*. *Social Sciences Letter*, 24, 147-164.
- Maleki Avarasin, S. & Seyyed Nazari, N. (2018). *Attitudes of Islamic Azad University Students in Tabriz towards Expectations of Marriage (In Persian)*. *Journal of New Advances in Behavioral Sciences*, 11(42), 27-7.
- McDonald, P. (2006). Low Fertility and the State: The Efficacy of Policy. *Population and Development Review*, 32(3): 485-510.
- Mitra, P. (2004). Effect of socio-economic characteristics on age at marriage and total fertility in Nepal. *Journal of Health and Population*, 22(1): 84-96.
- Morgan, D. L. (1998). Practical strategies for combining qualitative and quantitative methods: Applications to health research. *Qualitative Health Research*, 8(3), 362-376.
- Rasouli, E. (2021). *Youth Attitudes towards Cohabitation (In Persian)*. *Afagh Humanities Monthly*, 5(15), 51-70.

- Rosina, A. (2004) Is marriage losing its centrality in Italy?, *Demographic Research*. 11, 149-172.
- Sabaghchi, M. Askari Nedoushan, A. & Tarabi, F. (2017). *Determining Factors of Attitudes towards Marriage and Family Formation in Yazd City (In Persian)*. Journal of Population Studies (Motala'at-e Jame'i), 3(1), 131-162.
- Sarmad, Z, Bazargan, A, & Hejazi, E. (2016). *Research Methods in Behavioral Sciences (In Persian)*. Tehran: Agah.
- Shahrabi Farahani, L. Fatehizadeh, M. & Etemadi, A. (2019). *Exploring Attitudes towards Spouse Selection in Girls on the Threshold of Marriage: A Qualitative Study (In Persian)*. Counseling Research (Tazeha va Pazhuheshha-ye Moshavereh), 18(69), 133-162.
- Shahrabi Farahani, Lila, Fatehizadeh, Maryam, and Etemadi, Azra. (2019). Discovering spouse selection attitudes in girls on the threshold of marriage: A qualitative study. Counseling Research (New Approaches and Counseling Studies), 18(69), 133-162.
- Sohrabzadeh, M. & Parnian, L. (2016). *Categorization of Attitudes towards Marriage among Girls (Case Study: Shiraz University Students) (In Persian)*. Iranian Cultural Research, 9(1), 83-114.
- Strauss, A. & Corbin, J. (2012). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Translated into Persian by Ebrahim Afshar. Tehran: Ney.
- Strauss, A. L., & Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*, Thousand Oaks. CA: Sage.
- Tashakori, A., & Teddlie, C. (1998). *Mixed Methodology: Combining Qualitative and quantitative approaches*: Thousand Oaks. CA: Sage.
- Teddlie, C. & Tashakkori, A. (2009). *Foundations of Mixed Methods Research Integrating Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences*. Thousand Oaks. CA: Sage.
- Teddlie, Ch & Tashakkori, A. (2016). *Foundations of Mixed Methods Research: Integrating Quantitative and Qualitative Approaches*. Translated into Persian by Adel Azar & Saeed Jahanian. Tehran: Jahad Daneshgahi Publishing Organization.
- Thornton, A. and D. Freedman (1982). Changing Attitudes toward Marriage and Single Life. *Family Planning Perspectives*. 14(6): 297-303.

Van de Kaa, D. J. (2002). The idea of a second demographic transition in industrialized countries. *Birth*. 35, 45.

استناد به این مقاله: طیب‌نیا، محمدصالح، کاردوانی، راحله، یراقی، سعیده. (۱۴۰۱). شناسایی و تبیین عوامل مرتبط با نگرش دانشجویان دانشگاه اصفهان به ازدواج (مطالعاتی با رویکرد ترکیبی)، فصلنامه علوم اجتماعی، ۳۰(۹۹)، ۱-۴۶. DOI: 10.22054/qjss.2023.75566.2689

Social sciences is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License...